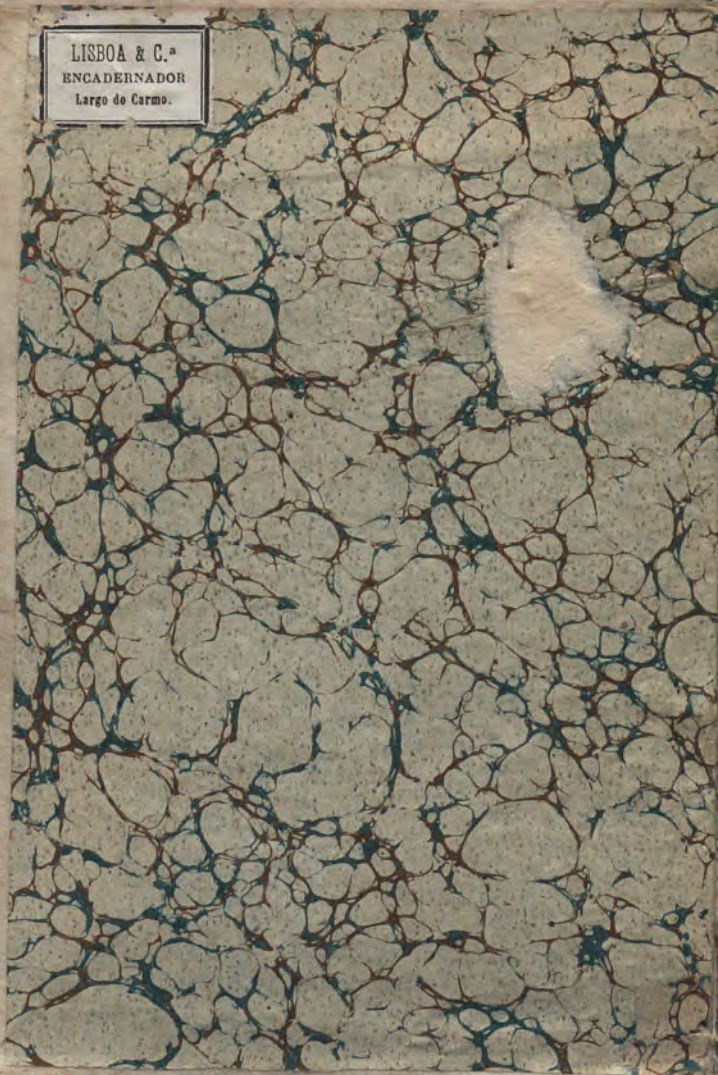
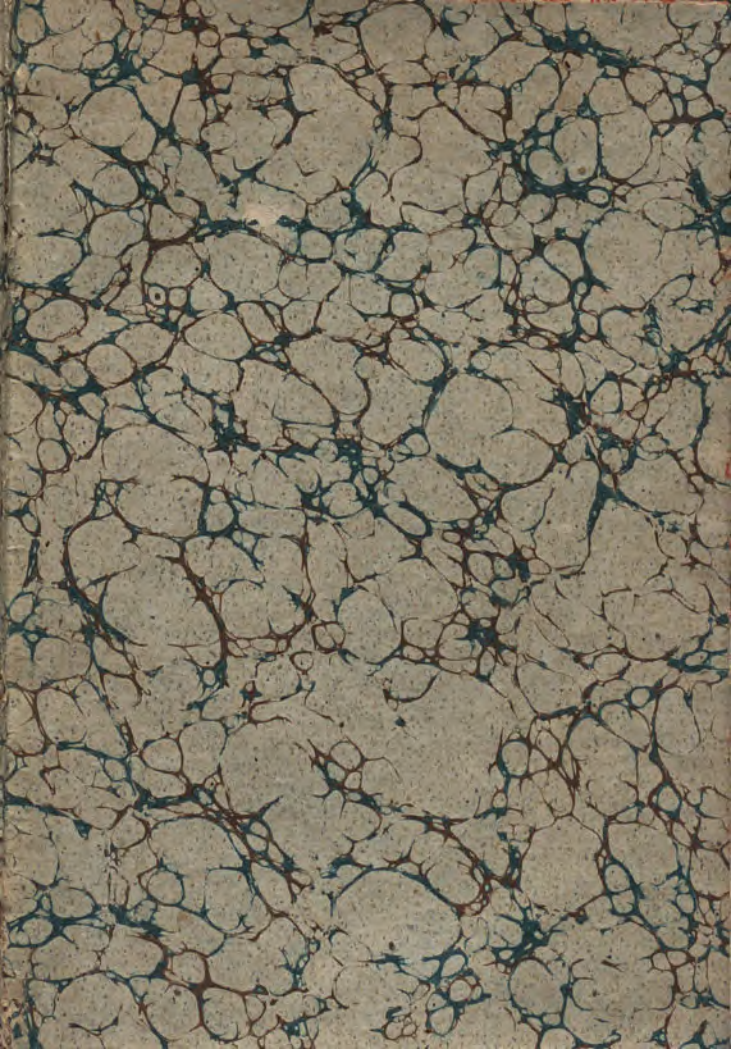

LISBOA & C.^a
ENCADERNADOR
Largo do Carmo.

Page 268

June

116

~~6, 1, 31~~

1048

Zutphania

Outros ex. incompletos em
n. 1164 de seus.

Gerardus de Zutphania¹⁸
1

**De reformatione
virium anime.**

Paris, J. Mithelus
1493

Pellechet, 5121

Hain, 16293

June

416

Annotatio capitulorum tractatuli

subscripti: de reformatiōe viriū aīe

**De lapsū hoīs a statu rectitudinis et de or-
dinatione viriū aīe. La.i**

**De duobus exercitijs : in quibz deuotus
se poterit exercere circa lapsū suū a statu
rectitudinis. La.ij**

**De primo exercitio: 2 q homo deuotus in
oibz exercitijs suis habebit pre oculis fi-
nē suū: qē puritas cordis 2 caritas. La. iij**

**De scdo exercitio videlicet de hoīs refor-
matiōe: et qbz exercitijs homo poterit ad
sui cognitionē puenire. La. iij**

**Qualit homo per discussionē sui venit ad
ppriā cognitionē: et qmodo homo debet se
de toto statu suo discutere. La.v**

**De quotidiana examinatione in cōmuni-
bus excessibus. La.vi**

**Qualit hō scdo pōt veire ad cognitionē sui
si libēt audit suos defect⁹ ab alijs. La. viij**

**Qualit homo per pugnā 2 resistantiā tra-
vitia venit ad cognitionē sui. La. viij**

**Qsin pugna vitioz discernūtur desides et
ferui di: et q desides retrocedūt. La. ix**

**Qualit hō ex cognitione sui fit idoneus ad
admonendū alios. La. x**

Annotatio

- De cōpunctione: et quibz modis homo in
cōpunctione se poterit exercere. La. xi
- De formatiōe triū viriū aīe: scz ītellectus
memorie z volūtatis. La. xij.
- Qz ītellect⁹ reformaf p sciam. La. xij
- De reformatiōe ītellectus per experi/
mentum. La. xiiij
- De reformatiōe ītellect⁹ p sacra lectionē:
z qlit scriptura sit legēda. La. xv
- Qualiter ītellect⁹ reformaf p alioz īfor/
mationē z p silū. La. xvi
- Qualr ītellect⁹ reformaf p b q q̄s sī tēpta/
tionibz z passiōibz suis p silū alios. c. xvij
- De reformatiōe memorie: z tribz gradibz
reformandi eā. La. xvij
- De certis materijs z tēporibz ad meditā/
dū deputatis. La. xix
- Qualit fiat memoria pctōz. La. xx
- Generalis mod⁹ ad meditādū vl' formādi
meditatiōes de morte. La. xxi
- Generalis mod⁹ ad formādū meditatiōes
de penis īferni. La. xxij
- Generalis mod⁹ meditandi circa extremū
iudiciū. La. xxij
- Bñales meditatiōes de glia celesti. c. xxij
- Breuis mod⁹ meditādi circa bñficia dei.
La. xxv

Capitulorum

- De vita xpi s̄b p̄p̄edio collecta. La. xxvi
 De cena dñi: z p̄p̄aratione ad sumptio-
 nē corporis xpi. La. xxvij
 De generali modo exercitādi se in passione
 domini. La. xxviii
 Passio xpi breuif collecta ad modū fasci-
 culoz. ¶ Prim⁹ fasciculus. La. xxix
 Secūdus fasciculus. La. xxx
 Tertius fasciculus. La. xxxi
 Quartus fasciculus. La. xxxij
 Quintus fasciculus. La. xxxiij
 Sextus fasciculus. La. xxxiiij
 De exercitio orationis. La. xxxv
 De refozatiōe volūtatis. p̄mo a cl̄pa. c. xxxvi
 Quod locū superiorē z occupationē exteri-
 orē volūtatis ordinata de suo refugit: sed
 ex īperio suscipit. La. xxxvij
 Quod aliter pugnādū est ī vitia carnalis
 aliter p̄tra spūalia. La. xxxviii
 De modo operādi manibz. La. xxxix
 De ordine aggredīdi in extirpatione z ex-
 purgatione vitioz. La. xl
 Qd̄ pugnādū est ī vnū vitiū. La. xli
 De duobus veris bellatoribus necessarijs
 De septem vitijs capitalibz (La. xliij
 in genere. La. xliij
 De certamine ī gulam. La. xliij

Annotatio capitulorū

De remedijs gule.	La. xlv
De fortute sobrietatis z ei ⁹ gradibus.	La. xlvi
De pugna z natura luxurie.	La. xlvii
De remedijs luxurie.	La. xlviii
De philargyria.	La. xlix
De ira: et remedia contra iram.	La. l
De invidia et ortu eius.	La. li
Quomodo ad dilectionē proximi peruenitur et quomodo seruetur.	La. lii
Quomodo ita se homo habebit ut diligat et diligatur ob oībus.	La. liii
De accidia: et remedia.	La. liii
De tristitia: et pugna contra eā.	La. lv
De vana gloria: et pugna contra eā.	La. lvi
De pugna contra supbia.	La. lvii
De carnali supbia.	La. lviii
De quatuor in omnibus exercitijs spiritalibus attendendis.	La. lix

4
De reformatiōe viriū aīe.

Incipit tractatulus deuotus de
reformatione virium aīe. Domini
Gerardi de zutphania. De lapsu
hoīs a statu rectitudinis: et de or-
dinatione viriū anime. Capitulū. i.

Homo quidā descēdit de hierusalē
in hiericho. Hi s̄ v̄bis mystice hu-
mani generis lapsus describitur:
ac sub significatione hierusalem z
hiericho: a q̄ statu rectitudinis: ad quā de-
iectionē corruit designat. Si q̄dē homo iste
adā p̄toplast̄ recte intelligit: in quo totū
gen̄ humanū qd̄ per seminalē rationē in-
cofuit et ex eo pd̄it: nō incōgrue subaudit̄
Iste igit̄ homo descendit de hierusalem in
hiericho: id est: de statu rectitudinis z ino-
centie: ad statū vel poti⁹ casū mutabilitat̄
z miserie. Sed dicā apti⁹: a qua hierusalē
ad quā hiericho iste homo descēderit. Hie-
rusalē: visio pac̄ dic̄it̄. Hiericho vero luna
qm̄ mutabilitatē inuit̄: interpretat̄. Tūc aut̄
homo iste recte ī hierusalē fuisse dic̄it̄: cū p̄
vires apph̄ēsuas: intellectū videlicet z ra-
tionē ceterasq; vires: clare ac perspicaciter

De reformatione

discerneret: ac etiā ipm deū mūdīs z itelleſt
ctualibz oculis ac metalibz extasibz z si nō
p essentiā itueret. Per vires etiā appetiti
uas: scz uolūtātē: irascibilitatē z cupiscibi
lilitatē: ceterasq; vires: potētias z affe cto
nes sibi iditas oimodā pacē z trāquilatē
possideret: cū breuiter omne qd̄ debuit: cla
re intellexit: atq; sine appetitu p̄trario seu
quīs p̄tradictiōe: imo cū delectatiōe voluit
z appetiit: sicut se debere appetere ratiōis
iudicio intellexit. Sed homo iste dū deo sē
esse noluit: cui soli sē esse debuit: etiā suū
iferi⁹ vires videlicet inferiores: sibi rebelle
factū est: atq; sibi ipsi grauis qz sē esse p̄tē
psit: atq; ita hō fact⁹ est sibi ipsi grāuis: z p̄p̄a
ei⁹ vita facta ē ei tēptatio: z p̄tinuo fm va
riōs mor⁹ cupiscētiaz z suggest⁹ desiderioz
mutat vt luna: z nūq; i eodē statu p̄manet:
donec ad illū statū redeat vñ ad hāc muta
bilitatē miserā est. plapsus. Merito igit⁹
homo de iherl'm dicit in h̄ierico descendisse.

De duobus exercitiis: in quib⁹ de
uot⁹ se poterit exercere circa lapsū
suū a statu rectitudinis. Ca. iis

Ece homo: vbi fuisti: z vbi corruisti:
i Quid amisti: z quid inuenisti: quid

Virium anime

sis: z qd fuisti. In hierusalē fuisti: i hierico
 coruisti. Amisisti pacē: trāquillitatē z gau-
 diū: leticiā z qetē. Inuicisti in qetudinē: tri-
 sticiā: labores z dolores: z continuā mutabi-
 litatē. fuisti intellectuāli lūie plene illustra-
 t^o: ab oī fece ꝓcupiscētiāz depurat^o. Nūc
 aut es ignorātie nubiloe xecat^o. oīsq; ossa
 tua ꝓcupiscētiāz fecib^o medullit^o sūt ifusa
 In his duobz qcuq; deuot^o es qcuq; rectā z
 directā viā in exercitijs spūalibz obtrine-
 re desideras: iugiter versare: in his studete iu-
 giter exercitare. Primo: vt semp āte mentis
 oculos habeas: vnde cecidisti: z qd fuisti:
 vt inde itelligas qd esse debeas. Scd^o vt
 frequēter discutias: sepe reuoluas qd modo
 sis: seu qlis sis: vt ide ꝓpēdas quātū ab eo
 statu distas vnde cecidisti: z scias quāta tibi
 restat viā vt ad illū statū ꝓficiēdo redeas.

De primo exercitio: et q homo
 deuot^o in oībus exercitijs suis ha-
 bebūt pre oculis finē suū: qui est pu-
 ritas cordis et caritas. Ca. iiii.

p Primo igitur semp āte mētis oculos
 habe: quid fuisti: z vnde coruisti: vt
 scias quid esse debeas: z ad quid per

De reformatione

exercitia tua tēdas. Finis enī exercitiorū tuoz ad quē tēdere debes est: vt possis redire: et illi statui vnde: vt dictū est: cornuisti p̄p̄iq̄re. Sicut aut̄ viator q̄ finē viē sue nescit: et locū q̄ p̄get nō p̄siderat vl̄ attēdit: frēq̄nt̄ errat: multū laborat et paz̄ pficit. Sic si ī exercitijs tuis spūalibz finē exercitiorū n̄ attēdis vl̄ p̄sideras: frēq̄nt̄ multū laborabis et a fine tuo eq̄ distabis. Sere p̄ ardua ī ieiunijs et vigilijs et similibz multū fatigaberis et paz̄ ī vera spūalitate pficies. Sic aut̄ finis tuus: vt dictū est. debet eē vt statui vñ cornuisti possis p̄p̄iq̄re. Ut aut̄ de h̄ fine tuo enucleati⁹ s̄ alijs vocabulis itelligas: sciire debes: q̄ duo sūt tibi fines ī oibz exercitijs tuis p̄figēdi. Un⁹ p̄ncipalis seu vltimatus: et h̄ est caritas. Ali⁹ sc̄darius et dispositiu⁹: seu vltia dispositio ad finē p̄ncipalē et h̄ est puritas cordis. Ad hec igit̄ duo: caritate sc̄z: et cordis puritate: debes ī oibz exercitijs tuis oculi intētionis dirigere: eaqz sēp̄ fixa p̄re oculis habere. vt penes h̄ cognoscas quantū ī tuis exercitijs pficias vel deficias: qz tantū pficis quantū his p̄p̄inquas: et tantū deficis quantū ab illis recedis. Sicut verbi gratia. Sagittarij signū aliquod p̄stituūt: penes qd̄ aduertunt

Viriu anime.

an artificiose bene vel male sagittent: qd
 alias si nullu signu pstitueret sed in vacuu
 aerē sagittaret: penitus ignoraret. De his
 duobz finibz pstituentis: dicit Augustin⁹
 in tercio libro de doctrina xpiana. Dia in
 sacra scriptura valēt ad caritatē nutriēdā
 et corroborandā et cupiditatē vincendam.
 Et s^m apostolū. Finis pcepti est caritas de
 corde puro: &c. Et itē de his duobz finibus
 Abbas moyses i pma collatōe patrū: multū
 pulcre disserit: & diffus⁹ declarat dicēs iter
 cetera. Incassū molit̄ hec exercitia: videlicz
 vigiliās. ieiunia. aliāq; similia: q̄s quis his
 velut sūmo bono p̄tē⁹: intentionē cordis
 hucusq; defixerit. et nō ad capiēdū finē. vi
 delicz cordis puritatē: oē studiū p̄tū⁹ extē//
 derit. S; ne cogites q̄ hi duos fines ab eo
 differat quēs dixim⁹ finē eē debere exerciti
 orū tuoz: vt videlz illi i teriori statui n̄ro vñ
 sum⁹ prolapsi redeūtes p̄pinq̄m⁹. qz idē est
 cor purgare ad puritatē cordis vel ad cari
 tatē tēdere. et illi statui p̄pinq̄re. Quod vt
 meli⁹ itelligas. scire debes q̄ s^m Augustinū
 Caritas est mot⁹ animi ad fruendū deo pp̄
 se. Ecōtrario aut. Cupiditas est mot⁹ ani//
 mi ad fruendū se vl' q̄libet corpore nō pp̄
 deū. id est. breuiter quis appetit⁹ vel mot⁹

De reformatione

inordinat^o ad delectadū in creaturis. Quā
tū autē s^m Augustinū : regnū cupiditatis
destruit : tantū regnū caritatis auget. Cor
autē purgare nichil aliud est : q̄s cupidita //
tes extingere. Cupiditates z̄ iordiatas cō
cupiscētias extingere : est vires aīe rosoz //
mare. Vires aīe reformare : est statui vnde
corruim^o ppinquare. Ergo q̄tū cor purga //
mus a cupiditatib^o : tantū aīe vires refor //
mam^o : tācūq^z regnū caritatis in nobis edi //
ficam^o : z̄ statui vñ lapsi sum^o ppinquamus
Igit̄ breuit̄ finis tu^o ad quē oēm mētis in //
tentionē : oēm conatū z̄ laborē debes dirige
re z̄ ordinare est : vt cū dei adiutorio q̄tū
poteris : vires aīe tue. reordinatas z̄ i dispo
sitas ex lapsu tuo in p̄thoplasto : ad id z̄ s^m
id ad qd̄ z̄ sicut tibi fuerūt a dño deo vtilit̄
idite studeas reformare. Intellectū scz̄ : vt
deū ceteraq^z : z̄ maxime spūalia z̄ diuina co //
gnosceda itelligas. Volūtātē z̄ appetitū :
vt deū aliq^z diligēda z̄ appetēda diligas
atq^z ames. Memorā : vt spūalib^o z̄ celesti
bus valeas iugit̄ iherere. Sic affectiones
ceteras : amorē : timorē : oditū : spem : gaudiū
z̄ tristitiā : vt tantū amem^o : timeam^o : odia //
mus : sperem^o : gaudeam^o et tristemur vere
omāda. timēda : odienda : sperāda : z̄ de q̄b^o

Virium anime

lute gaudēdū z tristādū est. Itaq; h̄ modo
statui illi trāquillitatē iterne : quē in lapsu
p̄mi hoīs amissim⁹ ppinquam⁹. Tātoq; ma
gis trāquillū z quietū erim⁹ : q̄to in isto pro
fecerim⁹. Unde quidā hoc p̄siderātes : vol
cāt in cordis puritate pficere : esse : ad īpassi
bilitatē tendere. Hoc modo cor purgare : et
vires aīe reformare : est p̄tutes mēt̄ īserere
Nichil enī aliud est p̄t̄ fm beatū Basiliiū :
q̄ bñ vti motib; a deo naturalit̄ nobis īsit.
Istud est vere z spūaliter p̄verti : vires scz
aīe z affectiōes a deo z recto statu suo auer
sas : deordinatas z idīspositas : ad debitū
statū suū p̄vertere : reducere et reformare.
In isto est vera p̄fectiō. Tantū enī vnūq; q; q;
est p̄fecti⁹ : q̄to plus appropinquauerit suo
fini. Hec est pietas dei qua deus colitur :
habēs p̄missionē vite : que nūc est z future.

De secundo exercitio : videlicet
de hominis reformatiōe : et quibus
exercitiis homo poterit ad sui cog
nitionē peruenire. Ca. iiii.

v Idisti homo. qualis z ubi fuisti : qd
amissisti : quo rursū pficiēdo tebeas
redire : z ad quē finē omīa exerci //

De reformatione

tia tua dirigere: ad hoc videlicet: ut cum dei adiutorio vires anime tue reformes: cor tuum a cupiditatibus et affectionibus inordinatis et noxijs et cupiscentibus purges. Nunc igitur scdo ut diximus: debes diligentissime discutere qualis modo sis: et quantum a predicto statu et fine tuo distas. id est: quibus sint vires et affectiones anime tue deformatæ: inordinate et deordinate: quibus multis et varijs cupiditatibus cor tuum sit pollutum. Si enim non sentis. quomodo et in quibus vires potentie et affectiones anime tue deformatæ sunt: quomodo reformabis? Si ignoras quibus cupiditatibus cor tuum est sordidum: quomodo purgabis: cum nichil in te videas purgandum? Igitur ante omnia in hac parte te ipsum discerne agnoscere: et quod purgandum fuerit scire: ut ita in te verum esse probes: quod cognitio propria inicium sit salutis. Tria autem sunt precipue quibus tuam deformitatem poteris agnoscere: et quibus cum cupiditatibus pollutus fueris edoceri. Primum est: ut te ipsum diligenter discutias. Secundum est: ut tuos defectus ab alijs frequenter et libenter audias. Tertium: ut viriliter vitijs resistendo eorum in te fortitudinem per eorum detra te resistentiam experiaris. Per primum te ipsum vides ut qualis fueris discas. Per secundum audis ut quod vidisti credas: et fiat fides ex auditu

Per tertiū. quodāmo manibus palpas vt
omnino contradicere quā ita sit ne queas:
ne in aliquo valeas dissimulare.

Qualiter hō per discussionē sui
venit ad propriam cognitionem: et
quomodo homo debet se de toto
statu suo discutere. Capitulū. v

v **L**igif teipsū diligētē discussionē
tui p̄si^o discas agnoscere: esto tui p̄si
us iust^o iudex et rigid^o i p̄ator: tui microcos-
mi: frequēter vlt saltē sepe ascēde tribunal:
et accersitis corā te q̄b^o regimē regni tui: id
est: tui p̄si^o p̄misisti. Et p̄mo p̄ncipaliorib^o
id est: i intellectu: affectu et memoria rigidissimē
me discute q̄mōdovna q̄q^o officiū suū exple
at: et q̄tū distēta sua originali iustitūe p̄
q̄ idite sūt tibi. Uide vtrū ne ratio tua sit
erronea. Uide vtrū se i p̄licet circa curiosa
relinquēs salubria. Uide vtrū ne recepta p̄
prio iudicio magis de se sentiat q̄ debeat: ma-
gis scire: magis sciri eē: et ita p̄ te i regnū
tuū iroducat supbiā: volētē te aliqd eē vel
te ferētē sup alios. Itē an iroducat p̄rina/
ciā sibi meli^o q̄ q̄buscūq^o alijs credentē: et
ita te sua receptiōe faciat inducibilē: i for/
/

De formatione

mabilē: bonoz consilioz incapacē. Et de multz alijs sibi ꝓmissis: coge ꝓpria rationē tibi rationē reddere. Deinde examina affectū de sibi ꝓmissis. Uide qđ amet: quid odiat: z ꝓcipue vide unde letet: unde tristetur et ꝓturbeť. Uide vtrū ne ꝓcupiscibilitas se ꝓpe cōtra tuū imperiū introducat appetitū gula: luxurie: auaritie. Utrū ne irascibilitas iracundiā: desperationē: z sic de alijs. De h inde voca inferiores officiales circa minora occupatos. Uide si ne ocul⁹ sepe impudice respiciat: si ne auris lasciuia z nociua libent̄ audiat. Et breuít totū statū tuū sm̄teriorē z exteriorē hoīem diligēter examina: si scz omnia tibi a deo vel hominibus ꝓmissa: sicut debes: fideliter z diligenter studeas adimplere. **U**trē vide ꝓcipue: an cū oībus caritatē teneas. An nōnunq̄ ledas cōsciētiā alioz scandalo: inq̄titudine: singularitate vel nouitatū ꝓsumptione.

De quotidiana examinatione in cōmunibus excessibus. Ca. vi.

Debes etiā quotidie aliā de te facere examinationē licet breuiozē: videlicet de quotidianis excessibus tuis: vt scz omni die videas vtrū ne fuisti negligēs

Virium anime

in oratiōibz tuis et meditationibz: et piger
 in operatiōibz. Utrū ne fuisti negligens ad
 resitendū tēptationibz: ad expellendū ma
 las affectiōes: in quibz forsitan imoratus
 es. ⁊ sic de alijs multis. Si autē homo p̄dicto
 modo districte te examiaueris: tūc iuenies
 q̄tū vires aīe tue sint deformatē: q̄tū affe//
 ctiones imūde: q̄tūq; a hierusalē descēde//
 ris: ⁊ vere in hiericho mutabilitatis: et in
 regionē dissimilitudinis plapsus sis. In//
 ueniesq; q̄ inimici hoīs domestici eius: vt
 exclamare opus habeas. Amīci mei ⁊ p̄xi//
 mī mei aduersū me appropinquerūt et ste//
 terūt. Et q̄ iuxta me erant: id est vires aīe
 interiores: que maxime iuxta eā sunt: de lō//
 gesteterūt. motibz suis impugnādo. Inue//
 nies q̄ solū tibi velle adiaceat: et in nullo
 alio in te perficere inuenias. Igitur velle
 tuo et volūtati tue districte p̄cipias: vt oē
 quod per istā dīscussionē inueniisti in te ⁊ in
 regno tuo neglectū: dīrutū vel male actū:
 ipsa volūtas disponat: reedificet ⁊ emēdet
 Hoc autē tūc facies: si de omnibz feruida
 voluntate proponas te emendare.

Qualiter homo secūdo potest ve
 nire ad cognitionē sui: si libēter au-

De reformatione

dit suos defectus ab aliis. Ca. vii.

T vere homo multum in tui cognitione
 e per predictam discussionem: siue in ge
 nerali de toto statu tuo et ordinatioe
 siue etiam de quotidianis defectibus in speciali
 perficeris: si te sine dissimulatione: sine pallia
 tione et palpatione iudicares: si velum propter
 amoris et ad te ipsum inclinationis: quod in te
 oculum cecat vel extinguit: et iudicium rectum
 pervertit: remoueres. Tunc homo zelus ipse quem
 ad te nimium geris: non sinit te recte de te ipso
 sentire et iuste iudicare. Interdum quod frequenter
 in fundo cordis tui nescio quomodo te ipsum excu
 sas vel alleviando blandiris: etiam in vitis et de
 defectibus quos aperte in te vides. Hinc est quod
 sententiam quam de te ipso profers: non sustines
 patienter ab aliis confirmari: nec qualiter te iudi
 cas ab aliis vis reputari. Si homo te ipsum
 vis cognoscere: et sanctos qui prope cognitioni stu
 duerunt imitari: sumo conamine stude ut vitia
 tua etiam ab aliis frequenter tibi innotescant
 ut sic tibi fiat fides de te ipso ex auditu aliorum.
 Unus egregius doctor Augustinus: scribens ad
 sanctum hieronymum. Uideo inquit interdum
 vitia mea: sed malo ea audire a melioribus
 ne forte dum ipse de me sententiam profero:
 meticulosam forsitan michi potius quam veram vitia

Viriu anime.

reorintulisse sententiā. Et ergo dicit beatus Bernardus. qd sepe in istis nos melius videt oculus alienus quam proprius. Tanto siquidē alienus verius te nobis sententiatur: quanto liberius ab inclinatione ad nos vitiosa qua nos a vero de nobis iudicio prepedimur.

Qualiter homo per pugnam et resistantiam contra vitia venit ad cognitionem sui. Capitulum. viii.

Isis homo qualiter per tuam discussionem te ipsum discernere debeas. et qualiter ab alijs tuis tibi vitia referentibus debeas libere audire: ut quod tu discernisti quas firmius credere: accede ad terciū: quod est his duobus efficacius ad tuam cognitionem promouendum. quod in nullo sinit ut vitia dissimules: sed scit te ea quodammodo: ut ita dixerit: manibus palpitate. Hoc autem fit ita. si sancti spiritus ardore succensus. incipis viriliter cupiditates tuas et appetitus inordinatos quos per premissam discussionem vel experientiam tuam in te repperisti vel sentis: eicere et expugnare non permittes ad horam in te quantum in te est tales motus siue superbie: siue inanis glorie: gule vel luxurie imozari: sed subito cum eos percipis: statim surgis et accingis gladium tuum super

De reformatione

femur tuū: z te p̄paras ad bellandū. S3 z
 cū te nō impugnant nec infestant: tu ea im/
 pugnas: q̄rens quomō p̄traria vitijs tuis
 z passionibz agens poteris ea si fieri potest
 radicē extirpare z extirpare. Verbi gr̄a
 Sēris te nō nūq̄ appetitu glorie ferri: mo
 ueri altitudinis z dignitatis ābitiōe. gule
 luxurie. z alioz motibz agitari: hīc tu velut
 alter phinees zelo ignit̄ feruida volūtate
 incipis oīa agere que huiusmodi concupi/
 scentijs etiā iā quiescentibz sint p̄traria z
 eoz expulsua: oīa scz vilia z despecta age/
 re: loqui. zc. Sed cū hoc facere z p̄tinuare
 īceperis. tūc vere in te senties: z vt dictū
 est. quod āmō manibz palpabis fortitudinē
 in te vitioz z passionū. z deordinationē vi
 riū anime z affectionū. Insurgēt enī cōtra
 te ea que laboras extinguerē vitia. virilit̄
 se p̄tra te defendētia. Et tu rursus irat̄ in/
 iurges p̄tra ea: z fiet iter te z tua vitia gr̄a
 dis z grauis lucta. itavt nō nūq̄ resiliās z
 itez resipiscas: nō nūq̄ deiciaris z itez re
 surgas. atqz mltrociēs fatigat̄ cū videris le
 gē carnis tue tā fortē z tā oportune legi mē
 tis z volūtatī tue resistētē: clamare necesse
 habeas z sententiā cū apostolo. Quis me
 liberabit de corpore mortis hui⁹? Et itē cū

ppheta. Qm̄ iniquitates mee supgresse sunt
 caput meū. sicut on⁹ gūe gūate sūt sup me.
 zc. Atq; ita vere discēs cognoscere q̄ sis
 plen⁹ iordinat⁹ ꝑcupiscētis z nociuis cu
 p̄ditatib⁹. Et he q̄tū valide sint in te z ra
 dicatē. Ecce inqt Chrysostom⁹ sup matheū
 Ostēdo tibi magnā et insupabilē ꝑsecutionē
 in corpore tuo. Incipe resistere desiderijs
 tuis: et tūc intelligēs q̄ fortes spūs desi
 derioꝝ maloꝝ persequūtur te. Hec est enī
 pugna gūissima. q̄ potuerit odire qđ amat:
 z amare qđ odit: hec Chrysostom⁹. Ecce ḡ
 q̄ directā z rectissimā viā ad tuā cognitiō
 nē in hac parte. Sane q̄ diu ipsa vitia i
 pugna re nō incipis: nec legitime resistis: ipsa
 qđamō abscondita sūt ab oculis tuis. Latēt
 em̄ in te: vt ea ꝑfecte nō sentias. Audi de
 hac re exptissimū i hac materia. Impugna
 ri inqt signū ē qz pugm⁹: qđ est dicere. Si
 pugnam⁹ ipugnatōnes z resistētias vitioꝝ
 sentim⁹. Si vero nos desides ab ipugna
 tione cessam⁹: efficiamur stupidi z insensibi
 les: eoꝝ ipugnatōnes et resistētias nō sen
 tientes. Et audi elegantē cuiusdā patris
 sup hoc similitudinē. Lū ianua apta fuerit
 et intrat et exit quicūq; velit. nō audit so
 nit⁹ pulsant⁹: sed solū cū fuerit clausa. Ita

De reformatione

si adit⁹ cordis tui pateat vitioꝝ affectib⁹
cū videlicet diligenter nō p̄sideras quales
affectiōes in te nutrias: nec virilit̄ resistas
tūc iportunas eaz̄ z validas nō p̄cipis sug
gestiōes. Hic ē illud b̄i hieronymi. Pessi
ma tēptatio est nulla tēptatione pulsari. id
est. nō sentire pulsari. cū nullus sit sine tē/
ptatiōe. cū tēptatio sit vita hominis super
terrā. Quomodo vitij̄s resistere: et contra
ea legitime pugnare debeas: inferius de
reformatione volūtatis clari⁹ ostendetur.

Qz in pugna vitiorū discernū=
tur desides et feruidi: et q̄ desides
retrocedunt. Capitulū. ix.

h Ec pugna cōtra vitia: et eoz̄ cōtra
nos resistētia: est aqua p̄radictōis
de qua dñs ait. A pud aquā p̄tra/
dictiōis p̄bauit te. Hic enī vere velut i for
nace tribulatiōis probat et discernit dñs
inter legitimos z desides bellatores. Nā
vsq; ad hāc aquā: oēs indifferēter cū gede
one egrediunt̄ ad bellandū: sed cū vsq; ad
hanc aquā ventū fuerit. desides: illegitimi
z repidi: ad labendū aquas incuruant ge/
nus. id est: a ppria cōcupiscentia abstracti
z illecti ac tēptatiōe victi fortitudinē i cur

uant z dimittūt: nō potentes ad tēp^o mol/
dicū tēptationē sustinere: sed redeūt. Alij
quidē simplicit̄ in egyptū mūdane puerfa
tionis. Et quidē eunt: vt crescāt et pficiāt
in hoc seculo. Et hī sunt. quos mouet pes
supbie: appetit^o honoris z alti status. Nā
ibi ceciderūt qui operant̄ iniquitatē. Qui/
dā autē vt sedeāt sup ollas carniū z come/
dant pepones. zc. Et hī sūt: qui cōputre/
scunt sicut iumēta in stercore suo: vitijs vi/
delicet carnalib^o. Sūt ḡo alij q̄ nō redeūt
corpore ad mūdū: nec ex toto in egyptū: s;
tamen nec volūt ingredi terrā pmissi onis:
sed manent ab ista parte citra iordanē cum
dimidiā tribu manasses: vt pascant pecora
sua: volētes esse de israel: nec tamē ingredi
terrā pmissi onis. Hi sunt q̄ volūt esse spī/
rituales: nec tamē pfecte ad ḡtutū exerci/
tia se pferre. sed laxā z tepidā vitā ducētes
alentes z pascētes gregē pecoz suoz. id est
desiderioz. Et hī sunt feruidis multū pe/
riculosi cōsilio et exēplo.

Qualiter hō ex cognitiōe sui: fit
idone^o ad admonēdū alios. Ca. x.

¶ Ed nō ita tibi cōtingat quicūq; esse
desideras legitim^o p̄liator: sed ad

De reformatione

tēpus sustine: quādo tēptatio grauit̄ in-
calescit: sciens quia nulla tēptatio vel tri-
bulatio dura potest esse diuturna: sed cōsu-
matōis ei⁹ videbis finē. Et tūc si p̄cuerās
fueris: percipies hui⁹ pugne fruct⁹ dulces
et multiplices. Sed forte laborē et dolorē
in hac pugna bene sentis sed fructū nō at-
tendis. Aduerte igit̄ homo quāt⁹ et q̄s vitii-
lis inde tibi fruct⁹ oriat̄. Prim⁹ aut̄ fruct⁹
quī inde orit̄ tibi: est sciētia qua fragilitatē
tuā et vitioꝝ fortitudinē liq̄do cognoscens
noueris oēm fortitudinē tuā ad dñm custo-
diendā: dicēs. Dñs fortitudo mea et refu-
giū meū. et c. Ego aut̄ in me sc̄z: ad nichilū
redact⁹ sum et nesciui. Nesciui inq̄s. prius
q̄ hoc predicto modo discerem: indeq̄ in
amorem et caritatē dei: qui te tam fragilē
tam pie protegit: cōtra tam fortes vitioꝝ
spūs. accēderis. Sc̄do ex hac pugna et ex
his q̄ in expugnādīs vitijs pateris et ex-
peris: sciētia et expiētiā tibi acq̄ris: qua
eris idone⁹ et alijs q̄ similib⁹ vitijs et vitio-
rū prelijs inquietant̄ cōsulere et ad rectam
viā dirigere: ac cōgrua medicāmina de ar-
canis cordis tui sicut ibi ex mltis experiē-
tijs collegisti et abscondisti p̄ferre. Un ap̄o-
stol. ij. Corin. i. Bñdici⁹ inq̄t de⁹ et pa-

ter dñi nostri iesu christi: qui solat nos in
 omni tribulatione nostra. vt possim⁹ et ipsi
 solari eos qui in omni pressurasunt. Ecce
 Apostol⁹ ex sua pressura habuit vnde alios
 in pssuris tēpsos solaret: ita ⁊ tu. Et vere
 si solū ex libris his q̄ spūalib⁹ vitioꝝ tēpta
 minib⁹ grauant vis solere. eris sicut es
 sonās aut cymbalū tinnies: nec ipsi te: nec
 ipse teipsum intelligētes: sed eris tu sicut
 cec⁹ disputās alicui de colorib⁹. Un̄ sapiēs
 Qui non est tēptatus: qđ scit? Qui non est
 passus: qualis scit? Nec b̄ dixerim⁹ quasi
 tue experiētie ⁊ nō diuine scripture debeas
 inniti: sed poti⁹ vt in te ex diuina scriptu//
 ra et tua experiētia fiat vna indiuisibilis ⁊
 dulcis armonia: qz sicut i scriptur̄ leḡ: ita
 in te expiāris: ⁊ ita eris idone⁹ ad alios ad
 monēdū: qz sent̄ qđ legis: et nō solū p̄fers
 ex v̄bis vel mortuis meditationib⁹: sed ex
 sentētis. Demū ista tibi sciētia hoc ofert
 vt nūq̄ peccatoꝝ q̄buslibet criminib⁹ p̄
 lapsis indigneris: sed ex corde opatiaris:
 vt pote qui in teipso copiosam materiā per
 predictā pugnā inuenis cōpatiēdi: iuxta il
 lud Sapiēt̄. Ex teipso cognosce rē primi
 tui: i mo certe si perfecte p̄dicta expleueris
 nulli⁹ peccata sicut tua reputabis. que non

De reformatione

sicut tua agnoueris: Non ergo pctōres a
te repelles: sicut false iust⁹ z arrogās phari
seus: sed pie cōpatiēdo: debes totis viribz
niti: si quē eoz potueris eripere de laqueis
inimici: siue hoc feceris pijs admonitiōibz
siue correptiōibz tuis. vnūquēq; put ratio
exigit: z additio cuiuscūq; corripiendo vel
admonēdo: sciens qd nō est p̄ciosius munus
a deo in hac vita q̄ zelus aīaz: p̄ quaz sal
lute xps de celo descēdit: et mortē amarissī
mā tolerauit. Hoc ē enī s̄m Bedā: excellē
tissimū gen⁹ vite: si te a vitijs purgaueris: z
alios ad bonā cōsolationē traxeris. Esto igit
aīaz zelo feruidus. oēs trahere amore. nō dū
uersos timore frē. Jā incipiētes de tēptat
ionibz p̄muni. et induc vt crimina cōfite
antur: oibz in tēptatiōibz. in passionibz cō
sule. p̄forta. dirige put tibi visū fuerit vni
cuiq; conuenire. Nec dicas. Sufficit michi
mea saluatio: p̄ me volo esse sollicit⁹. nō p̄
alijs. Quisquis h̄ dixerit: nō comedit ze
lo dei. Ecce q̄ magna p̄fert tibi virile plū
quo p̄ vitia tua p̄liaris. Inde enī tibi cogni
tiō tui. caritas dei. dilectio z p̄passio p̄imi
zelus aīaz. z sciētia instruēdi errantes.

De cōpunctione: et quibus mo-

dis homo in compunctione se po-
terit exercere. Capitulū .xi.

E hac sciētia salutifera deinde ali-
tibi nasceſt fruct⁹ p̄ciosus: videlicet
p̄pūctio salutaris. Nasceſt aut̄ ista
p̄pūctio h̄ modo. Cū enī vt dictū est: tot⁹
virib⁹ vitij⁹ te opponis: ⁊ illa acriter reſ-
ſiſtūt: sepe incipis ⁊ nō proficis. **Q** ū sepe
egredieris tanq̄ victur⁹ ⁊ reſiſtis: quotiēs
moues ⁊ nō pmoues: quotiēs incipis ⁊ itez
cessas. **Q** ū tenens conaberis ⁊ nō dat̄ ultra
⁊ cū incipis nōnūq̄ deficiſ. Ecce vntē sc̄tā
tristitia: dolor dulcis: suspiria suauissima ⁊
p̄pūctio salutaris. Lerte ex consideratiōe
impfeciōis tue: ⁊ ex desiderio pfeciōis
vite: ex desiderio pfeciōis ⁊ impassibilita-
tis ⁊ puritatis cordis: a quib⁹ te adhuc lō-
gissime distare cōsideras. Inde tibi ⁊ sc̄ta
cōpunctio ⁊ tristitia salutaris: q̄ licet ani-
mū interi⁹ deprimat: nō tamen duram vel
rācorosam facit: sed humilē ⁊ mansuetā: ex-
teri⁹ vero dulcē: socialē ⁊ affabilē: miserī-
cordē ⁊ patientē: ⁊ ad omnē laborē reddit
paratissimū spe et desiderio pficiēdi. Hoc ē
vngentū p̄ciosissimū q̄ p̄sentia vulnera aīe
sanant: p̄terita delent: ⁊ futura p̄cauentur

De reformatione

de placatur: et homo hoibz et angelis amabilis efficit. Quauis aut veris luctatoribz ea opunctio q̄ ex consideratione descendit p̄pe infirmitatis et desiderio maioris p̄fectiois magis sit in p̄opto: et fortassis nonnunq̄ ceteris opunctioibz fructuosior. Sūt tamē adhuc fm̄ Grego. quattuor q̄litates quibz iusti viri aia in opunctioe vehemēter afficiūt. Videlicet ex consideratione maloz p̄teritoz cū homo cogitat peccata q̄ fecit: et statū suū in q̄ fuit. Et si placet tibi fm̄ hoc gen^o te exercere in cōpunctione: vide ea que infra dicentur de reformatione memorie: de generalibz modis exercendi se in memoria peccatoz. Aut certe ex consideratione iudicioz dei. cū scz homo considerat q̄ diuina iudicia sint inscrutabilia: et inde timet aliq̄ in se esse vñ possit reprobari a districta iusticia dei. Et p̄ h̄ genere valēt ea q̄ dicent̄ postea in de reformatione memorie: de memoria mortis in ferni: et extremi iudicij. Aut cū homo considerat mala: quibus dū adhuc viuit necessario sbiacebit: scz cōcupiscētij et vitij. Et h̄ est genus opunctionis: que maxime surgit ex plio v̄tra vitia. de quo satz patet ex dictis. Aut cū homo bona sup̄ne patrie p̄teplatur quis quis nondū adipiscit: lugens conspi-

Virium anime

est vbi nō est. Et pro hoc quarto genere. est memoria celestis patrie: de quo vide infra suo loco. Potes autē hec et si qua alia genera cōpūctiōis ad duo reducere. qz oīs pūctiō vel ex amore surgit vel ex timore. Et hoc ē irriguū superi⁹. et irriguū inferi⁹: qd petijt. Ara filia Saleph a patre suo. Uides g̃ quō de tēptatiōibz et cōtinua vitioꝝ pugna pūctiō orit̃: q̃ tā ml̃ta bona opat̃. Ipsa enim a spūali egestate nos liberat. Scriptū ē enī Qui san⁹ et sine dolore est: in egestate erit. Itē de pūctiōe et tristitia scribit̃ illd̃. Vir ī doloribz laborat sibi: et vī facit pditiōi sue Unde vt ī collatiōibz patrū dicit̃: nullavirtus sine dolore pficit̃. Itē Iohes climacus Et iā si magnas et altas puerfatiōes exequimur: cor autē merens nō possideam⁹. i. ipsas quasi vanas et adulterinas existimemus.

De reformatione triū viriū aīe scilicet intellectus: memorie: et voluntatis. Capitulū. xii.

I que dicta sunt nō solū intellexisti: sed in sup exercitio et experientia agisti: haud dubiū quin te omnibus viribus aīe tue destitutū: oībus affectibz deordinatum inuenisti. Restat proinde vt

De reformatione

vehementi et ardenti desiderio ad eaz reformationē z debitā dispositionē inflāmeris: viā querens qua ad id faci lius poteris peruenire. Ut autē pro hoc modū qualem cūq; simplicē z faci lē habeas: quedā hic in sequentibus de premissarū viriū z affectio nū reformatione inserūtur. Scias igit q licet aīa multas habeat vires. potentias z affectiones: tres tamē in ea precipue sunt vires vnde oēs alie quodāmodo dependēt: quib; reformari cetera quoq; reformate videbunt. Sūt autē he tres: memoria: in/ tellect⁹ z affect⁹ seu volūtas: z de eaz refor mationib; singillatim agendū est.

Qz intellectus reformatur per scientiam. Capitulū. xiii.

i Intellect⁹ hoīs z ratio deformati sunt z quodāmodo cecati p ignorā tiā. Itēq; necesse est hoīem in his reformari per sciētie illuminationem. Duo aut sunt quib; homo illuminat ad sciētia z maxime spirituale quantū sufficit ad ppo sitū: videlicet experimentū z doctrina.

De reformatione itellect⁹ per expe rimentū. Capitulū. xiiii.
e Experimento autem tu homo quasi

per quandā cōnaturalitatē sciētiā tibi ac
 quiris: cū de his quibz iugiter per vsū et
 assuefactionē adheres quodāmodo cōna/
 turalis efficiaris: sicuti superi⁹ satis eiusdē
 ter ostendim⁹: quō per iugē vitiōz extirpa/
 tionē resistētiā internaz passionū. sciētiā
 tibi acqris: qua poteris ceteris similitē tēp
 tatis salubritē iuuenire. Sic etiā de alijs
 dicendū est. Nā per experientia z psuetu/
 dinē deuotiōis qua homo iugit se exercet
 in deuotjs exercitijs: acqrit magnā noticiā
 circa materiā deuotiōis. sic per hoc qd hō
 per sancta exercitia et piavirtutū opa tra/
 sit de virtute in virtute. noticiā quandam
 adipsūtur de virtutū naturis: et de earū
 distinctjs gradibz discrete differit z clari⁹
 apphēdit: psertim experientia in mlris et
 pcpuis materijs diuine scripture melior
 est magistra. Juxta illud pphete. A mādatjs
 tuis itellexi. Nō itaqz dicit. Mādara tua
 itellexi: sed amādara. qd est dicere. Quā
 diose mādata tua dñe obseruani: et dilige
 ter me i eis exercui: idcirco dat⁹ est michi
 itellect⁹ vt intelligerē diuinā scripturā Et
 certe tibi: qd nō sicut multi. qris litterā oc/
 cidentē. sed medullā scripturaz interi⁹ vi
 uificantē fm sanctorz sentēcias: nō tam la/

De reformatione

horandū est erga libros cōmētatorū: sed potius omnē industriā et intentionē cordis debes dirigere erga emūdatiōnē vitiorum. Quibus expulsis cōfesti cordis oculi sublato vel amie passionū: sacramēta scripturarū in multis naturalit̄ cōtēplabūtur. Et si quidem laborē aliquē lectioni scripturarū adhibere libuerit: qđ utiq; satis expedit tibi tanq; xp̄iano philosofo: lectio debet esse ad mōnitiōnē occupatiō: nec expēdes multū tēporis vt scripturā addiscas: s; poti⁹ vt p̄ lectionē ad puritatē cordis inflāmeris.

De reformatione intellect⁹ per sacrā lectionē: et qualiter scriptura sit legenda. Capitulū. xv

Doctrina autē qua scientia acquirit̄ in duob; cōsistit: vt dicit Anselm⁹ in lectione scz et sermocinatiōe. In lectione autē tibi qui solū puritatē cordis in ea q̄rere debes: alia debet esse intētiō atq; alius modus legēdi: q̄ illis qui quāvis bonā aliā tamē habēt intētiōnē. frequent̄ enī talē fructū et lucrū de lectione homo recipit: cū quali intentione et affectu ad lectionē accedit. Quapropt̄ sūmopere stude: vt quantū tibi possibile fuerit ita affectat⁹

Virium anime

17

et cōpunct⁹ ad studiū venias: et totā inten-
tionē tuā ad cordis puritatē dirigas. sicut
superius satis dictū est. et ita omnia que
legeris. ad illū tibi affectū ⁊ illā intentio-
nē obsequētur. Deinde vide vt studiū tuū
nō sit fortuitū ⁊ casuale. ita videlicet ne nūc
in vno libro. statī postea. vt moris ē curiosis
ī alio legas. Aut nūc hic vnū foliū. deinde
lōge s̄bseqns foliū pcurras. s̄z itegrū librū
de p̄cipio ad finē: cōgrua deuotioe ⁊ debi-
ta reuerētia ac diligētia plegas Tertio ha-
beas tēpus certū pro studio: et nō sit tem-
pus ad hoc casuale sicut occurrit. Quarto
qz labilis est humana memoria. ⁊ vix de plu-
ribz retinet pauca: tu oī a q̄ legis retinere
nō poteris. iteo semp ex lectioe aliqd debes
extrahere: qđ tuo pposito pueniat. qđ te ad
puritatē cordis admoneat: quodq; ruminā
vti līz memoriā occupes ad hoc: si aliud nō
habueris salubri⁹ p reformatioe ⁊ occupa-
tioe memoriē recurrēdo. Unde Augustin⁹.
Auditor verbi similis debet esse aīalibus
que ob hoc q̄ rumināt mūda esse dicūtur.
vt nō pigeat cogitare de his q̄ in alueo cor-
dis accepit: vt cū audit sit similis terētī:
cū s̄o audita ī memoriā reuocat sit simil' ru-
minātī. Quinto vt etiā lectio tibi pficiat ad

De reformatione

inflātionē affect⁹: sicut ad illuminationē
intellect⁹: ideo lectionē tuā nōnunq̄ de/
bet interrūpere oratio: vt de lectiōe facias
affectū: de affectu orationē: et ores teū ex de
siderio cordis: vt id possis ope z exercitio
pficere. qđ queris in scripturis indagare
Sexto: qz vt frequēter dictū ē: finis tibi
in oīb⁹ exercitijs lectione et quibuscunq̄
alijs esse debet. vt puritati cordis poteris
appropinq̄re. ideo apli⁹ circa studiū taliū
libroz imoraberis q̄ te ad hoc magis ifor/
māt et inflāmant. vt puta libri morales z de
uoti. Si q̄o qnq̄ ad tēp⁹ aliud perlegere
placuerit. eouidelicz vt post ferculū grossū
suidi⁹ sumas delitiosū. vel alia huiusmodi
causa semp et p̄tinue redire debes ad li/
bros deuotos. iux̄ illd⁹ Senecę. Probatos
itaq̄ semp libros lege. et si quādo ad alios
diuertī libuerit. ad priores redi.

Qualiter intellect⁹ reformatur per
aliorū iformationē z cōsiliū. c. xvi

Ermocinatioē aut ratio et intelle/
ct⁹ reformat: dū alioz enuditōibz
nra ignorātia illuminat. Et hoc fit
dupliciter: scz vel maioz p̄silio: vel famili/
ariū colloquio. Sane plurimū p̄fert ad ra

etouis nre illuminationē: vt nō nostro iudi-
 cio inherem⁹. sed oīa exercitia nra senioꝝ
 examini reseruem⁹. examināda pponamus
 ab eis examinata diligēter obseruemus:
 Hoc enī p̄cipuū est. q̄ min⁹ discret⁹ et par-
 uul⁹ i xp̄o. nōdū exercitatos sensus habēs
 p̄ discretiōe boni ⁊ mali: ille sus a diaboli
 illusiōib⁹ ⁊ seductiōib⁹ ac pprie ignoratiē
 periculis defendat: vt in sc̄toꝝ patrū col-
 latiōib⁹ et institutis: diffus⁹ pertactatur.
 Itaq; si tibi nō credis: ac indiscret⁹ fueris
 locū discretiōis suppleat obediētia alicui⁹
 viri meli⁹ et clari⁹ te illuminati.

Qualiter intellect⁹ reformatur
 per hoc q̄ q̄s super tēptatiōib⁹ ⁊ pas-
 siōib⁹ suis cōsulit alios. Ca. xvii.

Onfert etiā iterdū nō modicū ad
 c rationis illustrationē: si familiariū
 alicui tuoz nōnūq; familiari ⁊ hu-
 mili colloq̄o cor tuū humiliāspias: p̄ferēs
 p̄sulēs. ⁊ cōquerens secū de his que in te
 tēptatiōibus virioꝝ: cōcupiscētiā ⁊ simi-
 liū agitant. Sepe enī ex minimo poteris
 aliquid addiscere: sed si ad hoc assuet⁹ fue-
 ris vt nil qd̄ in te agit relinquant abscondi-
 tū: sed q̄cquid fuerit p̄ducas p̄tinuo ad lu-

De reformatione

men: inde tibi pudor bonus nascetur adducens gloriam. Erubescas enim vitijis sentire: confundaris semper in eodem statu permanere et non proficere: magis exinde humiliaberis. sciens quod alius tale te nouerit: quale tu ipse te erubescis. Inde magis propugneris: dum huiusmodi occasione memineras peccatorum tuorum.

De reformatione virium memorie: et tribus gradibus reformandi eam. ca. xviii.

¶ Tunc de reformatione memorie agendum est. Ad cuius perfectam reformationem in hac vita habendam: tribus distinctis gradibus ascendit cum labore. Quorum primus est: ipsam memoriam cum labore ab euagatione illicita refrenare: et diuinis vel vtilibus cogitationibus quodammodo iunctam occupare. Secundus est: iam sine importuna euagatione bonis meditationibus posse intentum esse: et in latitudine cordis sui secum deambulare. Tertius est: quodammodo in deo esse absorptum: ut scilicet homo in deo per deuotas meditationes absque strepitu volubiliu cogitationum: imaginationum et fatasmatum: dulciter et cum delectatione requiescat.

De certis materiis et temporibus ad meditandum deputatis. Ca. xix

I autem toto corde memoriā re for-
 mare volueris: sum opere tibi expedit
 vt certas materias tibi p̄figas: q̄b̄
 vtiliorib̄ nō occurrētibus memoriā pessis
 occupare. Unde in collationib̄ patrū di-
 citur. Necesse est mentē: quo recurrat. cui
 ve p̄cipaliter ihercat nō habētē: p̄ singulas
 horas atq; momēta pro incursum varietate
 mutari: atq; ex his q̄ extrinsec⁹ accedūt: in
 illū statū p̄tinuo trāformari q̄ sibi p̄mit⁹
 occurrerit. Si igit̄ p̄ficere desideras: z ci-
 tius dei adiut orio memoriā reformare: de-
 terminatas tibi deputa materias. q̄s terē-
 do z ruminādo discas in illis z in alijs la-
 tissime et affluenter in sp̄ialib̄ speculari.
 Quāuis etiā p̄ reformatiōe memoriē et ce-
 teraz viriū omni tēpore debeas laborare:
 attamē p̄silio beati Hieronymi: nō modi-
 cū iuuat vt certis z deputat̄ horis tibi sin-
 gulari⁹ vaces: z repleas aīam tuā diuinaz
 pabulo scripturaz. Dicit aut̄ Hieronim⁹.
 q̄ ad h̄ expediētior est hora matutina. Ber-
 nard⁹ dic. q̄ horam matutinā z vesp̄tinā. Un̄
 his duab̄ horis maiori conamine z singu-
 lari p̄paratiōe te debes occupare sp̄iali stu-
 dio: lectiōe videlicet z meditatione. Hora
 enī matutina homo ē maḡ sobri⁹ z magis

De reformatione

disposit⁹ ad spirituale exercitiū: cū nec dū
inuolut⁹ sit mundanis tumultibus. Itē tunc est
initium diei: unde debet se homo p̄parare
circa diē: et sepe qualē tūc se per aliquā de/
uotionē et affectū p̄parauerit: in tali affe/
ctu et deuotione perseverabit tota die. Itē in
initio diei merito maiori deuotione debet
offerre primitias laborū suorum christo dño:
et se ei deuoti⁹ p̄medare. De uespere autē
cessant mundani tumult⁹. unde quieti⁹ potest
quis se spūalibus exercere. Itē est finis diei
quare merito uel gratias deo referet p̄ bene/
gestis. uel p̄ male actis ueniā imploret: ac
etiā p̄ nocturna fantasmata per deuotā
meditationē se armabit. Hac etiā hora ap/
ti⁹ fieri poterit ea: de qua dictū est: discussio
defectuum suorum et excessuum quotidianorum. Scire
etiā debes: quod quicquid oīa quae in diuina scriptu/
ra reperiuntur. imo celū et terra. et oīa quae in
eis sunt: de deo loquantur et instruant: nō ta/
men oīa eque ueniāt ad utiliter meditan/
dū. Sed ea debes potius ad meditandū
assumere: unde ap̄li⁹ timore concuteris: uel
accenderis ad amorē. Sūt autē quedā ge/
neralia circa quae frequēti⁹ exercitia deuot/
orum versant. uidelicet. memoria peccatorum. qua
p̄pugnantur ad concupcionē et dolorē. De

moria mortis: qua vt oīa mūdi huius oble
 ctamēta: gloriā. honorē. altū statū vilipen
 dant: accendūtur. Memoria extremi iudi
 cij: qua inflamant ad bona opa pagenda: vt
 tūc cū iustis mereant accipere premiū me
 ritoꝝ. Memoria penaz infernaliū: q̄ oīa
 illicita licet dulcia respuat timore tormē
 toꝝ. Memoria celestis glie: vt hic q̄scāt et
 exultēt ī spe. ac vt illa sint glia digni: nitāt
 se veris virtutibz adornare. Memoria bene
 ficioꝝ dei. ⁊ maxime bñficii icarnatiōis: ne
 grē largitoꝝ inueniātur ingrati. Ut autē de
 his cogitare eo p̄opti⁹ ad manū habeas.
 aliq̄ generalia de vnoquoqz p̄missioꝝ vnde
 tu valeas plura elicere hic ilerūtur: vt da
 ta occasiōe sapiētī sapiētioꝝ fiat: ⁊ ex paucis
 plura eliciat: sicut ipsi cōgruit cogitanti.
 Esto īgit aīal mundū ruminās et reuoluēs
 ea ⁊ ipsiis similia ī corde tuo. vt ita iutilia
 ⁊ vana possis a memoria remouere.

Qualiter fiat memoria pecca
 torum.

Ca. xx.

Et tibi de memoria tuoz criminū na
 scat opūctio: talibz stimulis te cō
 cute meditādo. Cogita: ⁊ vt scire
 valeas diligēter stude. q̄tū vñ quodqz pec

De reformatione

catū deo displiceat. Reuolue: qz supbia luciferz eiecit de celo. Inobediētia adā de paradiso piecit. Lururia subuertit sodomā z gomorrā: et pene totū mundum in diluuiō submersit. Christ⁹ p peccato sustinuit mortē amarissimā: ne peccatū iultū remaneret z sue iusticie nō satisfieret. Logita secūdo qz deus aliter iudicare nō poterit q̄ opera nostra meretur. Est enī de⁹ equitas quedā intelligibilis. icōuertibilis atqz ideclinabilis nō min⁹ pena maloz q̄ bonoz glia. Igit̄ tibi reddet iuxta opa tua. Nō igit̄ palliem⁹ vel blādiamur nobis q̄si nō sit ita durū: et qz de⁹ sit misericors. Logita de pctis tuis p̄teritis ante cōuersionē. Logita q̄ multa sint in locutione. opere: cōsensu z in cogitatione. Tot enī sunt vt neq̄as numerare. Logita q̄ turpia: p̄cipue q̄tū ad carnalia: q̄b̄ tamen min⁹ imoreris. ne delectatio surrepat. Logita q̄ graua: quibz deū offēdisti: z rursum xp̄m quodāmodo crucifixisti. Logita de pctis tuis post tuā uersionē: qz semp̄ tam negligēs: tā tepid⁹ et tot̄ anis sine p̄fectu fuisti: z vix de singularibz tuis crimibz: numerata ea si potes in p̄spectu dñi: et pete ueniam de p̄teritis: adiutoriū de p̄sentibz: z cautela p̄tra futura: Deinde cogita in q̄ro pro

Viriū anime?

istis satisfecisti: cert^o q^o q^oq^o hic nō reddi//
 deris. in futuro a te exiget vsq^z ad minimū
 quadrantē. Nullū enī malū īpunitū erit: sic
 nec aliq^d bonū irremuneratū. Demū cogi//
 ta: q^o iudicia dei sūt īscrutabilia: nescis si ī
 grā: nescis si vere cōuersus fueris: nescis
 q^d in te lateat q^d deū nō latet s^z offendit
 nescis si eris pseueratur^o Hec rumina. hec
 cogita. z si bene sēseris ea: nō altū sapiēs te
 te ipso Laue tñ despatioē si pfūdi^o hmōi me
 ditatōib^z te īmerser^z. atq^z ita hmōi medita
 tiōes dirige: nō vt absorbearis a nimia tri
 stitiā z delectiōe: s^z vt īstigeris ad vite emē//
 dationē et toleratiā oīm tribulationū.

Generalis mod^o ad formādū medi
 tationes de morte. Ca. xxi.

De morte tua ita poter^z formare tu
 as meditatiōes. Pri^o vt horā mor
 tis semp suspectā habeas: cogita q^o
 īmprouise mors veniet: q^z sicut fur veniet
 quādo minime spabis: quādo minime di//
 sposuisti: quādo adhuc diuti^o viuere te spab
 z cū adhuc multa agere cogitasti. Reuolue
 deinde ordinē quo ad mortē deuenit: z habe
 te nōnūq^z sicut si tu statim esses moritur^o et
 meli^o senties q^z sequūtur Cogita itaq^z qua//

De reformatione

litter mortē precedet grauissima infirmitas
cui⁹ alie infirmitates nō sunt nisi precones
Uide grauitatē hui⁹ infirmitatis. Cogita
horrozē naturalis inclinatiois appetētis p/
manere. Cogita deī de cū iā homo se sense //
rit hinc trāsiturū. siue medicis h⁹ dicētib⁹ :
siue ipse p se senserit: quāt⁹ tūc erit clamor
p sciētie: quāt⁹ remorsus in eo qui se nō di //
spōsuit. Tūc enī ipsa peccata ad memoriā
pfluēt. Et cogita q̄tū de sigulis peccatis
tuis ⁊ passiōib⁹ pprijs singulariter tūc do
lebis qz ea nō vicisti. Cogita si tali articulo
mortē esses p̄strict⁹. ⁊ vitijs ac p̄cupiscētijs
ligatus. q̄to desiderio desiderares vnam
horā vel annū sanitatis pro emendatione.
Cogita homo cū ad illā horā ueneris: ⁊ hīc
trāsibis. ac tēpus p̄teritū cōparaueris ad
eternitatē ad quā trāsibis: q̄ breue tibi uite
bit. Totā uita tua apparet tibi breue sō //
niū: ⁊ tibi erit totū tēp⁹ et uita tua ac si per
modicū spaciū: puta per iter medie leuce p
rexisses. Cogita quāt⁹ erit dolor cū uideris
q̄ pp̄ tā paruā delectationē illa sempiterna
gaudia amisisti. Cogita q̄ amara erit sepa⁹
cū ab his q̄ uitiōse dilexisti separaberis: pu
ta: ab honore tuo q̄ hīc in alto statu tot⁹ vi
rib⁹ honozē quesisti: vl' a voluptatib⁹ tuis:

Viriū animē

z sic de alijs similibz. Considera disposi-
 tionē moriētis: quomō totū corp⁹ nigrescit
 z rigescit. ocli strabescūt. zc. Cogita quō de-
 mones sint ibi tanq̄ leones rugietes p̄pa-
 rati ad escā expectātes aīam. Deīte imagi-
 nare: q̄ modo aīa in egressu suo a corpore cū
 inceperit p̄siterare regionē ignotā: z q̄ tot
 demones eā expectēt: q̄ inuite exiret: q̄ li-
 bēter rediret ad corp⁹ suū: sed non potest:
 qz clause sunt fenestre sensuū z adit⁹ vitali-
 les: cogit ergo trāsire ad cateruas inimicōz.
 Cogita quō tunc singuli spūs vitioz ad eā
 occurrēt: querētes sua in ipsa: spūs supbie
 supbia: spūs luxurie que sua. z sic de alijs.
 Ultimo aduerte: quō aīa egressa de corpore
 statim statuet āte tribunal iudicis. z tuc fe-
 ret sentētia: q̄ ex hoc tūc vsq̄ in eternū non
 reuocabit. z tūc vbiūq̄ lignū ceciderit ibi
 manebit. Demū cogita. quō tandē corpus
 sepulture tradet z p̄petue obliuioi. Hospes
 hic fuit vni⁹ noctis z abiit: et memoria eius
 recessit de terra. Poteris aut modū hūc ex-
 p̄trario assumere de morte iustoz. Nā ipsi
 vidētes se de b̄mūdo migraturos: gaudent
 in testimonio p̄sciētie: exultant q̄ liberātur
 de istis miserijs. Et qz hic nō fuerūt ligati
 p̄cupiscētij s. n̄ dolēt hīc exire: z sic de alijs

De reformatione

Generalis mod⁹ ad formādū medi-
tationes de penis inferni. Ca. xxii

o **E** penis infernalibus ymaginare ipsas
infernū sū q̄sdā similitudines a sc̄tis
sup̄b̄ positas. Aspice igit̄ chaos horribilis-
simū. locū s̄braneū: puteū pfūdissimū ⁊ to-
tū ignitū. Itē ymaginare ciuitatē horribi-
lē ⁊ magnā: ⁊ penit⁹ t̄nbrofā obscurissimis
⁊ tribulissimis flāmis succēsa. clamātibus. vl-
lulātibus ⁊ plāgētibus vniūsis p̄re iexplīcabi-
libus dolōribus. Talibus ⁊ similibus similitudi-
nibus poteris cogitare. Cogita de penarū acer-
bitate. Dicit̄ em̄ ignis ille ad ignē n̄r̄m tā-
ti eē calor: is q̄ti n̄r̄ ignis ē ad ignē depictū
Et ita cogita de frigore ⁊ fetore. Hui⁹ pena-
litas ⁊ acerbitas p̄z ex stridore dētū: ex ge-
mitu. plāctu ⁊ blasphemīa dei. ⁊ sic de alijs.
Cogita de p̄narū mltiplicitate. Ibi ē ei ignis
iexti quibilibus ⁊ obscurissim⁹. frig⁹ itolera-
bile. fetor horribilis. tenebre palpabiles.
Ibi erit pena ī oī s̄s̄u. In visu p̄ horribiles
visus ⁊ aspect⁹ demoniorū. In auditu p̄ lamē-
tables gemit⁹ ⁊ clamores. ⁊c. Cogita de mi-
serabili societate ⁊ crudelitate tortorū sine
omni mīa: qui in torquendo nō fatigantur
nec ad misericordiā pmouent. Insultabūt

enī dicētes Ubi nūc glia: vbi nūc alt⁹ stat⁹
 vbi nūc supbia. zc. Logita quō ibi p mē//
 bra quibz q̄s peccauit: ei idē z puniat: itavt
 in oībz mēbris mal⁹ ibi penā sustineat. Lo
 gita etiā de pena interiori: videlicet de remoz
 su interiori p̄sciētie et h̄me eoz qui nō mo//
 riet. Quis potest sufficiēter cogitare q̄tū
 doleat: q̄ illā penā modicis laboribz z bre//
 ui tēpore nō euaserūt. Itē interne passiōes
 maxime regnabūt in eis. Erūt enī maxie
 iracūdi z iuidi. et erūt ita simul sic canes
 rabidi. zc. Itē recordabunt̄ priorz delecta//
 tionū ad augmentū pene. Un̄ ibi lamēta//
 buntur dicētes. Quid nobis p̄fuit supbia
 zc. Logita de duratione penaz: q̄ scz nūq̄
 sit finē habitura. nō post mille milia milia
 ānoz. imo n̄ p̄ ānos q̄t possēt i mille milibz
 nūerari: qz nulla ē ibi redēptio: null⁹ finis

Generalis mod⁹ meditādi circa
 extremū iudiciū. Ca. xxiii.

Dextremo examine cogita: q̄t⁹ tūc
 fiet t̄roz. Ipsa enī āgelica t̄ba mī//
 rabilia t̄reda signa. fulgura. coru//
 scationes. percutiēt corda hoīm et pauere
 facient. Logita si potes magnitudinē t̄re
 iusti iudicis veniēt̄ p̄t̄s eos q̄ eū offende//

De reformatione

rūt: et q̄tū malī t̄rebunt. Imaginare quō
z q̄ amara fiet ibi diuisio. Ponent cū iusti:
humiles. mites ad dexterā. supbi. iuidi. zc
ad sinistrā: in eternū ā modo nō p̄iugendi.
Nūc sunt duo in mola vna in domo vna: z
vn^o assumef. vnus relinquet. Logita quid
timoris. qd horrozis. qd admirations erit
supbis et elatis hui⁹ mūdi. cū se abiectos
pauperes. viles et despectos quos ī sanos
putabāt: ad dexterā xpi in gloria viderint
assistētes. Tūc penitentiā intra se agētes
dicēt. Ecce hi sūt quos aliquādo habuim⁹
in terisum. Ecōtra. iusti stabūt in magna cō
stantia aduersus eos q̄ se āgustiauerūt. Lo
gita q̄ modo ibi oīm op̄z z cogitationū fiet
redditio. Hierusalē enī scrutabit̄ in lucer //
nis. id est. hi qui apparēt velut sc̄ti iuesti //
gabunt̄ ibi. z q̄cqd occultū in eis fuerit ad
lumē veniet. Testes erūt āgelus z diabol⁹
q̄ ostendēt nobis oīa q̄ fecim⁹. vbi z quāto
zc. Itē propriū scelus z tor⁹ mūdi dabūt
testimoniū cōtra peccatores. Logita quo //
modo ibi xps exhibebit passionis sue insi
gnia: z q̄ modo p̄ signa illa exprobrabit no //
bis q̄ ea p̄tēpsimus. Logita de illo toni //
truo horribili et irreuocabili sentētia. Itē
maledicti ī ignē etnū Logita de dulcissima

Viriū anime

inuitatione iustoz ad sempiternā cenā: per
illā vocē. Venite benedicti patris mei. ⁊ c̄
Logita q̄ magna sint opera misericordie et
pietatis: cū ea solū xp̄s ad iudiciū suū ad-
ducere videat̄. Logita q̄ iusti ibūt in vitā
eternā. iniusti aut̄ in suppliciiū sempiternū
Et hec duo loca per chaos magnū diuisa
semp̄ manebunt.

Generales meditationes de glo-
ria celesti. Ca. xxiiii.

De gaudijs sup̄celestib; ymaginare
locū illū per ymaginarias similitu-
dines a sanctis prout̄a capacitāte
inuētās. Est enī ciuitas ex auro mundissimo
gēmisq; p̄ciosissimis mirabiliter p̄structa.
Singule porte ex singulis margaritis. Est
cāpus speciosissim⁹ oīm floz pulchritudine
decorat⁹. Ibi estat̄ amenitas. ibi edoris su-
auitas. ⁊ c̄. Logita q̄tū potes: q̄tū erit gau-
diū ex visione sanctissime trinitat̄: in qua
relicet exēplar oīs pulchritudinis. oīs boni-
tatis: oīs suauitatis. Quā videndo oīa sci-
enda scies: ⁊ q̄cquid volueris in illa habe-
bis: In ei⁹ enī visione beatificaberis. Logi-
gita de visione humanitatis xp̄i: quō qui
hic fuit p̄p̄t nos paup̄ ⁊ vilis hō: ibi subli-

De reformatione

mis erit deus et homo. Cogita de gaudio quod habebis ibi ex societate gloriose virginis marie: omnique sanctorum apostolorum. martirum. virginum et confessorum. et quomodo de cuiuslibet gaudeo gaudebis et tu. Cogita de dotibus: quas ibi corpus tuum recipiet. que sunt immortalitas impassibilitas: summa agilitas et maxima speciositas. Cogita de dotibus anime quibus ipsa replebitur. que sunt plenitudo scientie. iusticie et leticie. Cogita ex his dotibus que multa alia consequeris: videlicet securitatem qua non timebis eijci. non timebis a temptatione vinci. Inde tibi summa libertas. inde sanitas. inde voluptas. inde amicitia. inde honor. inde concordia. Et breuiter habebis ibi quicquid volueris: et quicquid nolueris non habebis.

Breuis modus meditandi circa beneficia dei. Ca. xxv.

ut circa beneficia dei innumera. aliquem modum dum habeas meditandi. et memoria tua reformati: scias quod in his triplici consideratione poteris tuas meditationes variare et dilatare: ut nec tua meditatio desinat circa ipsum benefactorem nunc circa ipsa beneficia que tibi multipliciter elargitur. ut nec circa ipsum cui benefacit. Considera quod ipse benefactor tuus dominus deus ita tibi benefacit

Virium anime

vt nichil a te repetat: qz nec te nec aliq̄ cre-
 atura i diget. Considera q̄ sit i finite potētie
 cui⁹ potētiā declarat vniuersitas z multi-
 tudo creaturaz suaz. Considera q̄ sit i mēse
 sapiētie. Et hoc attende ex pulcritudine z
 ordine toti⁹ vniuersitat̄. Attēde igit̄: q̄ te
 sit bonitatis: q̄ hic talis tātusqz dñs mo-
 dicū enceniolū tibi tribuit: imo q̄ te boni-
 tatis q̄ tant⁹ te tātillo dignet̄ cogitare. Cō-
 sidera q̄ sollicita sit tātamaiestas circa te
 in tribuēdo bñficia: mō q̄ tibi maxime ex-
 pedit. Ab et̄no disposuit ea tibi donare. Ab
 eterno z semp de te actualissime cogitauit:
 z talia bñficia tibi pordinauit. Ita sollici-
 tus circa it̄ egrū orbē vl' vniuersitatē crea-
 turaz. Ita em̄ hic magn⁹ rex tibi z circa te
 intēdit ac si vacaret a singulis. Et hoc affe-
 ctū tuū nō modicū ad gratitudinē z amo-
 rē accēderet: si singula diuina bñficia toto
 generi humano collata ita tibi attraheres
 z ita ex eis te ad gratitudinē intelligeres
 obnoxiiū: ac si tibi soli fuisset collata. Uerbi
 gr̄a. Ac si p te solo crucifix⁹ esset: z hō fact⁹
 pp̄ te solū creasset celū z terrā. Et hoc do-
 cet nos Chrysostom⁹. Affectu etiā tāto il-
 la sua bñficia tibi dat: q̄ si etiā minimū qd
 tibi daret gr̄issimū merito deberet eē Peipe

De reformatione

tua inq̄t caritate dilexi te. Et ex p̄petua et
max̄a caritate donat sua b̄n̄ficia. Circa te
ip̄m aut̄: cui tant̄ donat sua b̄n̄ficia: atten
de: q̄ vilis sis: q̄ plen̄ malicijs ⁊ cupiscē
t̄ijs: sicut tibi superi⁹ satis est ostensum: cū
diceret̄ de discussione tui. ⁊ p̄pria cognitōe
et de memoria p̄ctōz. Circa beneficia du
pliciter forma meditatiōes. Primo circa
hoc q̄ mala tua tibi benignissime dimisit.
Sec̄do q̄ innumerabilia tibi contulit dona ⁊
munera. Dimisit enī tibi tot mala q̄t fecisti
de q̄b̄ supra dictū est: imo dimisit tibi tot
quot facere potuisti. a quib̄ te preseruauit.
Attēde etiā q̄ lōganimit̄ te expectauit in
p̄ctis. et nō occidit sic meruisti. Circa aut̄
beneficia q̄ tibi dedit cogita: q̄ multa: q̄
bona. q̄ vtilia. q̄ magna. q̄s enumerabit ea
q̄s intelliget. q̄s loquet̄. Etiā attēde vt hic
modū habeas cogitandi. Cogita q̄ tibi de
dit dona nature. dona gr̄e. et dona super
cellētie. Percurre aliq̄ de singulis. Nā in
q̄libet sūt ml̄ta bona valde. De dono nature
est q̄ creauit te ⁊ ab et̄no te p̄disposuit cre
andū. nō creauit te p̄c̄ s̄ hoīez. Dedit tibi
visū: auditū: ⁊c. et singulis creauit sensib̄
ea q̄ sibi congruūt oblectamēta. Irē dedit
tibi animā immortalē. cui dedit rationem

ingeniū et industriā: qua omnia materialis
 posset intelligere. Dedit sibi mentē vlt̄ in
 intellectū: qua immateriales spūs: scz teū et
 angelos intelligeret. Prop̄ te oīa in terra
 creauit: oīa elementa ad tuā vitā. diuersa
 animantiā ad tuū nutrimentū. Dedit dona
 gratie: primo q̄ volūtātē tuā ab eo auersam
 ad se reuocauit: et ei gratiā suę iustificatio
 nis infudit. q̄ solū ab ipso descēdit. Dedit
 volūtātē vt te velles emēdare: tēpus ⁊ locū
 ordinauit vt posses. Ad donū supercellē
 tię spectat: q̄ p̄pter te misit filiū suū icar
 nari: vt esset amic⁹ ⁊ frater tuus: qui p̄ te
 mortuus est. ⁊ crucifix⁹. ⁊ seipsū dedit in
 altaris sacramēto. misit tibi sp̄ritū sanctū
 ⁊ hoc in signaculū acceptatiōis. in priuile
 giū amoris. in s̄nulū desponsatiōis. Logi
 ta q̄ multa egit ab initio mirifica cū gene
 re humano. Prop̄ gen⁹ humanū locut⁹ est
 cū patrib⁹: apparuit in figuris: loq̄bat̄ in
 p̄phetis. eduxit te egypto. induxit in terrā
 p̄missionis. ⁊ infinita mirabilia operat⁹ est.
 Ut quid autē hec oīa fecit. nisi vt per figu
 ras. per p̄phetias. intellectū tuū in cogni
 tione veri illuminaret. ⁊ affectū tuū trahē
 ret ad amorē boni.

Sequitur vita xp̄i sub cōpendio

De reformatione

collecta.

Ca. xxvi.

Nichil apparet vtili⁹ quo salubri⁹
 occupes memoriã tuã: q̄ misteriu
 incarnatiõis iesu xpi. frequẽter igit̄
 imo quotidie aliqua hora ptracta. in corde
 tuo aliquid de vita de morte dñi tui iesu
 xpi. Logita quomodo dñs deus tuus post
 multas psignatiões figuraz: post mlta pro
 phetaz oracula: misit angelũ suũ ad sac̄ti s̄i //
 mã virgine maria vt cõsensũ pberet: atq; in
 ei⁹ vtero cept⁹ est: z nouẽ mēib; imoratus
 Logita q̄ dei fili⁹. cui⁹ magnitudinis non
 est finis. fact⁹ est infantulus: in p̄sep̄io va
 ḡit: panis inuolut⁹ est. Logita q̄ tanq; pec //
 cator circũcisus est: vt tu asupfluis cõcupi //
 scētis posses circũcidĩ. Et nomen accepit
 vt iesus vocaret: vt intelligeres qz suos nõ
 autẽ alienos esset saluatur⁹. Logita quõ ad
 huc rex paruul⁹. magos ad se traxit ab ori
 ente stella p̄uia. a qb; adoraf. Et q̄ ipse esset
 xps: testimoniũ adhibet scribe z ppheta:
 de loco natiuitat; ei⁹ apti⁹ declarate. Logita
 quõ ipse primogenitus creature: tanq; lege
 p̄mogenitoz obligat⁹. oblat⁹ est in templo.
 Logita q̄ adhuc paruulus fugiẽdo in egypt
 iũ. regis herodis insidias z psecutiões de //
 clinauit. Logita deĩde: q̄ a duodecimo año

Viriū anime.

vsq; ad tricesimū . tāq; vn^o de pplo incogni-
tus et ignotus . oim dñs latitabat . vt te do-
ceret vt non surgas ad agenda publice in-
quib; laus ⁊ honor ꝓquiri poterit nisi ꝓ-
feteris diut^o te humiliato . **Surgite inqt**
postq; sederit . Cogita de te . q; ipe purissim^o
⁊ mūdissim^o ab oī macula . vt omnē iusticiā
impleret . a iohāne baptizat^o est . et vt aquas
baptismat; sanctificaret . **Cogita q̄lit** vt
nobis exemplū tribueret tēptationib; re-
sistendi . ipse a diabolo tēptatus est vicitq;
atq; nobis dedit exēplū legitime ꝓtra mi-
nicos ꝓliādi . **Tūc** deinde paucos de mūdo
abiectos hoīes et humiles elegit . cū quib;
paucis . totū mūdū i cepit gladio ꝓdicatio-
nis rebellare . Ciuitates circuibat ⁊ castra
noctes ducebat i oratiōe puigiles . **Lecis**
visū tribuit . surdis restituit auditū . lepro-
sos mūdabat : remōes eijciebat . **Dēs** q; q;
buscūq; lāguorib; detētos sanabat . ac mlta
miracla faciebat : q; si ꝓ singulascriberent . vt
sanct^o dicit euāgelista iohānes : tot^o mūd^o
non caperet . **Uolēs** autē hostiā offerre ꝓꝓ
quam venerat : allatū a discipulis a sellum :
celi terreq; dñs ascendit : magno triumpho
⁊ laudū ꝓconijs : pueris hebreorum cla-
mantib; : osanna in excelsis . **Dierulalē in //**

De reformatione

gredit. eiusq; ruinā. z aīe nostre cecitatem
impuritatē. tact^o misericordie visceribus
amarissime deplorabat.

De cena domini: z p̄paratione ad
sūptionē corporis xp̄i. Ca. xxvii

¶ Per oīa memorialia xp̄i p̄cipua
i recordatiōe cōstat esse dignissimū:
finale illd̄ quiniū dñice cene. Itēo
q̄ nōnūq; speciali^o z deuoti^o tuas circa illud
formabis meditatiōes. Logita igit̄ q̄te fu
erit humilitat̄. q̄ dñs xp̄s cū illis pauper //
culis discipulis suis. p̄cipue cū iudap̄di //
toze. eadē mēsa z scutella cenauerit. Quis
pedes eoz. humilitatis volens exemplum
arti^o imprimere. p̄strat^o humilit̄ abluēbat
Quāteq; pietatis z caritat̄ h̄ fuit. q̄ eosdē
discipulos tam dulcib; colloquijs s̄bisq;
exhortatorijs p̄fortabat. Sed sup̄ omnia
quotidie. z maxime dñici corporis sacra //
menta sumptur^o. memoriā facias deuotissi
mi illi^o mysterij qd̄ ibi primitus erat insti //
tutū. Siquidē postq; agnū paschalē typi //
cū cū discipulis suis comedit more iudeoz
ex tūc v: z agnū paschalē comedendū redit
Eōsecrauit enī corpus suū. atq; discipulis
tradidit māducandū: q̄bus z potestatē tri //

Viriū anime.

buit idipsū ꝑsecrandī alij sꝑz tribuendi. D
 vere magna munificētia. Dīaudita largi-
 tas. D caritas supercellēs: q̄ seipsū dedit
 q̄d ꝑterit negare? Quidvltra faceret Dīa
 q̄ potuit ꝑ nob fecit: oīa q̄ habuit dedit. De
 dit regnū suū: dedit seipsū. Ideoꝑz in hac
 cena dicebat Nec q̄triēscūꝑ feceritꝑ in mei
 memoriāfacite. In memoriā scz eoz q̄ ꝑꝑt
 te in carne gessi. Qꝑꝑt te derisus. illusus
 z crucifixꝑ sum. In mei inq̄t memoriā. Nie
 ronymꝑ. Hanc nob memoriā reliq̄t. quēad-
 modū si q̄s pēgre ꝑficiscēs aliquod pignus
 ei quē diligit derelinquat: vt quotienscūꝑ
 viderit possit eiꝑ bñficia z amicitias cōme-
 morari. quē si ille ꝑfecte dilexerit: sine īgē-
 ti desiderio vl' fletu illō vivere nō ꝑōt. Ideoꝑz
 saluator hoc tradidit sacramētū: vt semp
 cōmemoremur qz ꝑ nobis mortuꝑ est. Hoc
 īgit cū accipimꝑ a sacerdotibꝑ: cōmemore-
 mur: q̄ corpus z sanguis christi est: vt non
 simꝑ ingrati tantis bñficijs. Hoc sacramē-
 tū oīm sacramētoꝝ excellentissimū. egrotis
 est medicina: peregrinātibꝑ diēta: debilesqꝑ
 ꝑfortat: valētes delectat: lāquores sanat:
 sanitatēꝑ suat fit homo mālietioꝝ ad cor-
 reptionē: paciētioꝝ ad laborē: ardētioꝝ ad
 amorē: sagacioꝝ ad cautelā: ad obediendū

De reformatione

proptior: ad gratiarum actionem deuotior. In
hoc sacramentu sensu munit: et in grauioribus
peccatis tollit omnino consensum. Si igitur post
sumptionem huius gloriosissimi sacramenti non
tam sepe: non tam acerbos motus sentis iracundia
die inuidie. luxurie. et ceterorum huiusmodi:
gras aze corpori et sanguini domini: quod uirtus
sacramenti operatur in te: et gaude quod pessimum
uicium accedit ad sanitatem. Aduerte tamen: quod
effectus sacramentorum solet esse secundum dispositionem
et preparationem accipientium. Neque enim iudas hec
promissa dona accepit qui corpus domini suscepit
si tamen suscepit. Ideoque sumo opere studendum
est. ut quantum potueris ante eius summptionem te
digne prepares. Qui enim corpus et sanguinem
domini indigne sumit: iudicium sibi manducat
et bibit. Tria autem sunt que a te exigunt huius
sacramenti digna susceptio: scilicet corporalem
mundiciam: puritatem conscientie: et actualem
deuotionem. Corporalis autem mundicia aliquid
quando est ex decore: aliquando necessario requiritur.
Puritas autem conscientie: preteritima criminibus:
ipsa est necessaria. Proinde uide ut ante
sumptionem huius sacramenti contritionem habeas:
atque si fieri potest ante aspectum domini humiliter
lacrimas fundas: quibus te laues a peccatis
tuis que fecisti: et bonis que omisisti et

Viriū anime

q̄ facere potuisti corde: ore ⁊ ope. Gregori⁹ ī
 libro dialogorū. Necesse ē vt cū hec diuina
 mysteria agim⁹. nosmetipos deo in cordis
 contritione mactem⁹. qz qui passionis dñice
 mysteria celebram⁹ debem⁹ imitari qd̄ agi
 mus. Sequitur de iēte confessio oīm peccatorū
 de qb⁹ te vrgēt consciētia. p̄sertim notabilis
 q̄ oīa expedit vt confitearis: et de ignotis
 redas te culpabilē sacerdoti. In his igitur
 duob⁹: contritione ⁊ confessione: lauas consciē
 tiā ab impuritate. Actualē autē deuoti
 onē in te faciūt timor ⁊ amor. Timor icu
 tit reuerētiā: amor autē desiderii ⁊ affectū.
 Habeas igitur reuerētiā ⁊ timorē. Terribi
 lis enī est hec mēsa: ad quā cū debita reue
 rētia ⁊ congrua vigilātia necesse est vt acce
 das. Siqdē ī hac sacerdotali mēsa: nūc p̄
 sens est xps: ⁊ qui vltimā cenā cū aposto
 lis ornauit. ipse istā quoq; consecrat. Nō em̄
 homo est q̄ pposita corp⁹ xp̄i facit ⁊ sanguī
 nē: sed ille qui p nobis crucifixus est xps.
 Sacerdotis ore verba pferūtur: ⁊ dei vir
 tute consecratur ⁊ grā. Quō igitur tu ad illam
 mēsam: ad p̄sentia xp̄i: ad tactū filij dei in
 trepidus audes accedere. quē iohes bap
 tista tāgere contremiscit: petrus aposto
 loꝝ princeps se p̄re formidine repulit dicens:

De reformatione

Etiam me dñe qz homo peccator sum. quem tremūt potestates: z adorant dominatiōes Deniqz cogita qz iste quem sumis erit iudex tu⁹. Time igit ne si idigne sūpseris z sine reuerētia: p⁹ mortē iuenias iratū: cū ad el⁹ tribunal p̄sentat⁹ fueris iudicād⁹. Cogita qz licz mille milibz ānoz te ad h̄ sacramētū p̄ puras oratiōes: s̄ctissimas meditatiōes p̄parauerz. nichil esset ad dīgnā sūptionē etiā si haberes merita oīm sanctorz: quanto min⁹ tu q̄ tepite: q̄ sine deuotiōe z sine p̄p̄a//ratiōe accedis. Itē attēde p̄p̄riā uilitatē: mō superi⁹ dicto: z reputab te idīgnū: z acq̄res reuerētiā dīgnā: z h̄ maxie ualet p̄ hui⁹ sa//cramēti dīgnā susceptionē: ut q̄tū poteris fias uilis in oculis tuis. Habe etiā desideriu ad hui⁹ reuerendi sacramēti susceptionem Panis enī iste: ut dicit beat⁹ Augustin⁹. esuriē querit hoīs interioris. Diuersi autē diuersimode affectū ad susceptionē hui⁹ sa//cramēti sibi formāt. Aliqui enī trahuntur amore unīonis xp̄i. ut dilectū in se sepius āplexent. Aliq̄ trahunt desiderio sanatiōis passionū suaz z maloz desiderioz: ut eū q̄si medicū ad se uocēt: p̄ quē ab omni in firmi//tate curent. Aliquos trahit cōsciētia delictorum: eo qz hoc sacramentum institutū sit in

Viriū anime.

remissionē pctōz. Aliquos trahit amor ⁊
 ppassio pxi mi. vt succurāt per hanc hostiā
 viuīs simul ⁊ defunctis; ⁊ sic de alijs. Ut autē
 desideriu tuū accēdat. cogita qd xps omniū
 dolores ad se accēdentiū tulit. ⁊ ipse infir-
 mitates nostras portauit. Mulier imūda
 accedēs retro sanata ē. Peccatrix pedes o//
 sculās mūdata ē. Chananea dū iportune se
 quit exaudita ē. Leprosi accedētes curati
 sūt. Demoniaci. paralitici. ⁊ cūcta nature
 mōstra dū accedūt ⁊ credūt. salutē psequūt
 Nā virt^o de illo exibat ⁊ sanabat oēs. Pu-
 blicani ⁊ pctōres accedētes veniā merent
 nec eoz quiuū despexit. Igit cum feceris
 qd in te est. accede in fide ⁊ fiducia sperans
 de infinita dei pietate. Debes etiā p̄cipue aīe
 hui^o sacramēti susceptionē: deuotissime xpi
 passionē pcurrere. Nā specialiter in memo-
 riā passionis hoc sacramētū legit institū-
 tum. Si autē queris: quo affectu te magis
 debeas excolere: timoris scz ⁊ reuerētie: an
 amoris ⁊ desiderij. An debeas vt multi cū
 iportuna desiderij festinātia āhelare. An vt
 nōnulli p̄sciētie stimulo ⁊ timoris magni-
 tudine: magnitudinē sacramēti attendēs ⁊
 p̄p̄riā infirmitatē p̄siderās: magis debeas
 frequētius p̄re formidine affectu retrahi ⁊

De reformatione

elongari. Ad hoc sc̄ti responderūt: utriūq;
affectū commendātes: vniūscuiusq; scientie
qd̄ ei melius visum fuerit: relinquentes.
Festinauit siquidē zache^{us} vt dñm gaudēs
in domū suā reciperet. Lenturio proprie
vilitatis sci^{us}. repulit eū dicens. Dñe nō
sum dign^{us} vt itres sub tectū meū. zc. Unū
tamen est qd̄ generaliter oībus tutū videt^{ur}
vt sc̄z ex reuerentia timētes. spem et deside-
riū nō relinquamus. nec ex spe et fiducia
amittam^{us} timorē et reuerentiā: sed semp̄ iter
hec vtraq; fidētes z timidi fluctuem^{us}. At
enī sanct^{us} Gregori^{us}. Nichil nob̄ securi^{us} q̄
sub spe timere. Simplicitertamē loquendo
dubiū nō est: qn̄ melior sit affect^{us} amoris q̄
timoris. Sed qd̄ est simplicit^{er} meli^{us} in casu
su est sepe perius et plurib; periculosius.

De generali modo exercitādi se
in passione domini. Ca. xxviii.

Ircā passionē dñicā in q̄ te p̄re ce-
teris exercitijs ardēt^{er} et deuotius
exercebis: vt ea q̄ in sacris euāge-
lijs legeris: ad tuā vtilitatē meli^{us} scias refle-
ctere ac dirigere ad ppriā vtilitatē. Scire
debes: q̄ tria sunt in quib; tua consideratio
circa mortē saluatoris nostri fructuosissime

Virium anime

Speculat. Sūt aut̄ hec tria. opus. mod⁹. ⁊
 causa. Opus. vt ipsam passionē sicut facta
 a sanctis euāgelistis narrat. studiosa ⁊ de-
 uotamēte ptractes: ⁊ iuenies xp̄i mirabilē
 patientiā: ⁊ excitaberis tu ad cōpassionem
 Lum autē sacramenti dñice passionis hī //
 storiā in mente tua reuoluis: vt ad litteraz
 opus nostre redēptionis contēpleris: dilī-
 gēter debes ad hoc miti: vt quotiēs audis
 xp̄m vel iesum hoc fecisse vel sustinuisse: p
 nomē iesus: in mēte tua repsentet: nō homo
 solū: nec solū de⁹: nec sola deitas vel huma-
 nitas: sed in mēte formabis ꝓceptū psonę
 vnus que simul est de⁹ et homo: et in qua
 deitas ⁊ humanitas sine essentiaz ꝓmixtōe
 in vno supposito coegerunt. Itaq; xp̄s vel
 iesus cū dicit: de⁹ ⁊ homo: id est. psona dei //
 tatis ⁊ humanitatis designat: ita vt q̄cquid
 de⁹ fecisse dicit: hoīem fecisse firmit̄ fide ca-
 tholica retineam⁹: q̄cquid homo sustinuit:
 deū credam⁹ ⁊ cogitem⁹ sustinuisse. Verbi
 gratia. Cū legis xp̄m fleuisse super lazarum
 vel hierusalē. in mente tua concipies: non
 nudū hominē: qm̄ tunc minus mirabile est
 hoīem fleuisse. Sic cū audis xp̄m in cruce
 pependisse: nō hoīem solū in mente cogita
 sed hominē deū: et amplius miraberis: et

De reformatione

multo plus ad deuotionē accēderis: & moue-
beris ad cōpassionē. Et quidē oīb; fidelib;
iesus vel xp̄s: deū hoīem rēp̄sentat. Sed
q̄to id lucidū et clarū attendere poteris:
tāto eris deuotior in xp̄i vita. morte. mira-
culis et factis. Si hoīem cogitas: idē tibi
facilior cogitatio: q̄ humanitatē & ceptū est
mētī tue pp̄inq̄or et facilior. Si hoīem co-
gitas: inde fiducialit̄ adorabis securiusq;
accedes. Si hoīez cogitas: magis mouebit
te eius exēplū. mititas scz. humilitas. mā-
suetudo. q̄ melius intelligis q̄d sit hō mitis
et humilis q̄ de deo. Si deū cogitas. idē
oīa q̄ fecit et patit̄ v̄l loquit̄ vel respondet
magis videbunt̄ cordi tuo admirāda: reue-
rēda. trīfīca. & metuēda. Ut cū dicit̄. Hym-
no dicto surrexit iesus. Si hoīez iesū yma-
ginaris: hec est tua deuotio. q̄ dulcē hō. pi-
et̄ mitis surrexit. volēs ire et se offerre ad
mortē. Si deū hoīez artēdis. id est. ita iesū
scipis quasi p̄sonā deitatis & humanitatis
statim cū dicit̄: surrexit iesus: etiā si nil pl̄
audis. aliq̄d mirificū menti tue rēp̄sentat
scz q̄ de⁹ surrexit et ad mortē iuit. Itā de
oībus factis: & maxime verbis & respōsio-
nib; xp̄i. Nūc nos modū de xp̄o vel de ie-
su meditandi: sacra euangelia docent: que

fere nullū factū v'l miraculū referūt in quo
 christi simul humanitatē et diuinitatem nō
 manifestent. Ita inuenies in xpi baptismo:
 tēptatiōe. miraculis. et maxime in pluribz
 locis in passione. Nā aduersarios pstrauit
 deitate: sol obscurat⁹ est: clamans voce ma/
 gna emisit spiritū: ita vt etiā ex hoc cētū/
 rō gētilis deū intelligeret. Ex humanitate
 autē oīa passus est. Itē hunc modū habuit
 in suis meditationibz deuotissim⁹ doctor
 Bernard⁹. Ait enī sup cantica. Siquidē
 inquit cū nomīno iesū: hoīez michi ppono
 mitē et humilē. corde benignū. sobriū. ca/
 stum. misericordē. et omni teniqz sanctitate
 et honestate perspicuū. eundē ipsum deum
 omnipotentē. Sumo michi itaqz exēplū de
 hoīe: auxiliū de omnipotente. Scdo circa
 opus passionis xpi. vt magis accēdaris ad
 passionē: debes diligēter aduertere: quo/
 tiēscūqz legeris in passione xpi aliquas pe
 nalitates sibi iſſictas: eodē genere penali/
 tatis seu eodē gradu penaz xpm i sua passi
 one vltra oēm hoīem fuisse afflctū. Quod
 ex multis cauīs poteris pſiderare: q̄ te vt
 passionis xpi amaritudinē senties: multū
 mouebūt si bene pſideraueris. Unusquisqz
 enī homo in eodē gradu penalitatē pl⁹ mi/

De reformatione

nus ve patit: q̄to penā plus senserit: sicut notū est. Lato aut̄ q̄sq; penā facili⁹ ⁊ acius sentit: q̄to fuerit natura viuatioꝝ: ⁊ sensus ei⁹ facili⁹ p̄cipit: sed xp̄s erat natura viuacissimus: ideo q̄libet pena sibi inflicta erat ei ḡuissima. Logita ḡsi illa crucifixio ⁊ illa clauatio manū ⁊ pedū: de q̄ p̄pha ait. fore h̄rūt man⁹ meas ⁊ pedes meos: alteri cuius hoīm fuisset intolerabilis: q̄to grauior ⁊ acerbior xp̄o ī sua natura delicatissima: nobilissima ⁊ viuacissima. Itē sc̄dm Augustinū. xp̄s nō patiebatur nisi volens. Ipse enim passiones volūtarie sibi assumpsit: ⁊ tantū patiebat: q̄tū voluit seu sponte assumpsit: Xp̄s aut̄ patiebat vt satisficeret p̄ pctō n̄ro. Credendū ē q̄ ip̄e p̄fectissime satisfecit: et igit̄ amarissimā etiā penā assumpsit. Pctm̄ enī p̄mi hoīs pena infinita idiguit ad satisfaciēdū. Et hec ratio ē Bonauēture. Itē erat pena eo grauior q̄ a peculiari suo pp̄lo inflicta: cui merito dicere poterat. Popule me⁹ q̄d tibi facere debui ⁊ nō feci: tu aut̄ q̄d michi pe⁹ retribuere poteras q̄ fecisti. Itē pena xp̄i erat in omni sensu: in omni mēbro sicut inuenies si bene opus passiōis in mēte tractaueris. Itē daote ymaginare interiorē xp̄i penalitatē: que forte exteriorē pena nō

Virium anime

erat minor. imo forsitan multo maior. Que interior pena causabat in eo ex nimio zeli furore pro humano genere. in quo tamen ad maiorem patrem videbat passionem suam fore inutile propter propriam malitiam. Item hec interior pena surrexit ex maxima compassione sue dilectissime matris. Item ex miseratione iudeorum. Item ex dolore discipulorum et peccatorum eorum: et maxime iude. Item ex nostra cecitate et ingratitude. Cum autem legeris vbi in mente reuoluueris: quomodo Christus fuit flagellatus. irrisus. et lusus. et sputatus. crucifixus. et cetera. noli solum cogitare de pena exteriori. sed ita dominum iesum respice in talibus penis quasi hominem deum exterius summa penalitate afflictum: et etiam ultra quam humana mens comprehendere potest interiorum tribulatum et dolorosum. Et vere si ita respicis christum in quavis afflictione constitutum: si non condoles. valde mirandum est. cum reuera si perfecte comprehendere animal brutum ita inexplicabili pena affligi humanitatis affectu contemneris: quanto magis domino deo tuo. Et sic de opere. Circa modum autem patienti si diligens fueris et deuote rimaris. inuenies precipue humilitatem. mititatem. et generaliter omnium virtutum perfectum exemplar imitandum. Ut autem modum patienti in christo in te

De reformatione

meli⁹ sentias : debes in oibus que de xpi
passione legis vel cogitas semp in mente
tua reuoluere : quō xps se habuit in verb
in respō iombz : in factz. in peniis. quō se ha
buit tā interi⁹ q̄ exteri⁹. et quō illa put loco
et psonis aguebāt : optimo modo formabat
et hoc poteris in euāgelio inuenire : vel certe
si tibi nō est expressum : ex te ipso formare. Nā
nullus christian⁹ ignorat : quin in omibus
optimo mō se habuit. Igit de modo ita re
bes cogitare. Cū. vbi gratia. legis. Stetit
ielus ante pilatū p̄sidē. et. Cogita p̄mo mo
dū stationis : q̄ humilis fuit : forte inclinato
capite : remissis oculis. Deinde de modo p
latiōis vborz. q̄ leni et dulci voce rep̄ōpsit
ita vt te delectaret audire aliquē hoīem ita
loquentē. Nā vox ei⁹ nō min⁹ dulcis : q̄ fa
cies decora. Deinde cogita quō interi⁹ se
habuit : et planū est q̄ stetit cū sūma hūilita
te : nō habēs iūdiā p̄tra pilatū et iudeos : s̄
cōpassionē. Sic cogita quādo iudei clama
uerūt. Crucifige : crucifige eū. et. quō xps
ea audiuit. Certe sūmo dolore. ex cōpassiōe
et zelo : et tamē exteri⁹ humiliter se habuit
Etsi oīa pertracta : imitans modū christi
se habendi scdm loca et tēpora : et inuenies
oīam virtutē in xpo : et optimū modū quo se

Viriū anime.

habere potuit. Maxime autē diligēter attē
 de modū: quo interi⁹ se habuit p̄ passionē v^l
 zelo. zc. Circa tertiū scz causam: ita semper
 leger cogita de passionē redēptoris tui. vt
 scias qz tu es causa. Passus est enī p̄t tuā
 redēptionē. illuminationē. iustificationē z
 glorificationē. Itaqz semp attrahē tibi: z h
 beneficiū q̄si pro te solo passus sit: vt supra
 dictū est. Itē cogita semp q̄cquid legeris
 vel cogitaueris: q̄si dicat tibi christ⁹. Hoc
 feci vt tu seq̄ris vestigia mea: te humiliter
 paties sis: tollas crucē tuā z sequaris me:
 qz nō est seruus sup dñm suū.

Passio xp̄i breuiter collecta ad
 modū fasciculorū. Primus fa-
 sciculus. Ca. xxix.

f Fascicul⁹ mirrhe dilect⁹ me⁹ michi
 inter vbera mea amorabit. Loquit
 aī a deuota: designās se xp̄i amaritū
 tudinē simul collectā: iugiter in suo pectore
 circūferre. Ut autē etiā tu q̄cūqz memoriā
 tuā per meditationē mortis xp̄i reformare
 desideras: in prōptu habeas fasciculos q̄ in
 memoria tua amorentur: passionē m xp̄i hic
 tactā solūmodo ordine euāgelistarū inserui-
 mus p̄pēditose: vt ex illis paucis: fm illa tris

De reformatione

que dicta sūt. op^o. modū 7 causam: habearis
materiā copiose meditādi. 7 de paucis plu-
rima colligas. Cogita igit quō solēni illa
cena. de q̄ supra dictū est celebrata: 7 hym-
no dicto. xps de^o 7 homo: vidēs appropin-
quare tēpus suū: surrexit vt iret ad montē
hoc est opus quod fecit. Cogita igitur: vt
supra dictū est. de modo quomodo se habuit
intus 7 extra. eundo. fugā discipuloz pre-
dixit: petrū asserit se ter negaturū. 7 alia q̄
lequebat: hoc itez op^o. Cogita: q̄ modo ex-
teriori s̄ba illa deprōpsit: et quali iteriori
ptulit affectu. Et sic facias vbiq; nec opus
est semp repetere. Assūpto petro. iacobo 7
iohāne ait. Tristis est aīa mea vsq; ad mortē
Relictis illis solus orat in mōte: finita ter-
tia vice oratione: ex imaginatiōe mortis 7 in-
terno dolore 7 timore: fact^o est sudor ei^o sicut
sanguis inuēs p hoc ineffabilē penā suā: nā
de nullo vnq; aliqd tale legim^o. Tūc āge-
lus suū dominū confortauit. Cogita q̄ modo
xps inimicis suis obuiauit: 7 sponte se ob-
tulit. 7 eos verbo suo in terrā pstrauit. De-
inde a iuda osculā: a iudeis capit. trahit.
vincitur. 7 ad domū anne adducitur. 7 oēs
discipli fugerūt. Et hic sit tibi fascicul^o vn^o
memorie pmēdand^o. Et hic si placet potes

Viriū anime,

diligēter aspiceret xps. q̄s sit iste q̄ patit̄ ista
 vt te sbdas ei p̄ ratiōis assensū. Crede i ḡit
 z cogita ip̄m esse veracit̄ dei filiū: oīm prin
 cipiū: saluatorē oīm z retributorē oīm.

Fasciculus secūdus. Ca. xxx

In domo anne confessus veritatē a
 seruo neq̄ pcutit̄. Logita hic opus
 modū et causam: vel saltē aliquod
 eoz: sicut tibi congruit. Deinde in domo
 cayphe: vbi scribe z pharisei expectabāt: ad
 ducit̄: illuditur: pcutit̄ tāq̄ blasphem⁹. fal
 sum testimoniū q̄ritur. nō iuenitur. A pon
 tifice adiuratur. A petro ter neq̄as. Sed
 xps petrū respiciēs. exire z flere amarissime
 cōpulsit. Mane aut̄ facto: ad pilatū vincit⁹
 ducitur. Logita modū quō ipsi ducebāt eū
 qz pessimo tāq̄ latronē vl' maleficū. zc. Lo//
 gita modū quō ille iuit̄: qz hūillimo z patiē
 tissimo. zc. Judas vidēs qd̄ petebāt xps ad
 mortē: tm̄ in se voluit q̄ tā dulce hoīem tra
 didit. vt se laqueo suspēderet: z retulit pecu
 niā cū qua emptus est ager: sicut p̄dixit hie
 remias. Corā pilato multipliciter inocent̄
 accusatur. mittit̄ ad herodē. z ab eoyt̄ fatu
 us reludit̄ z irritat̄. Hic diligētissime p̄side
 ra q̄lis est q̄ patitur: z ei cōfigurare: vt cō//

De reformatione

patiaris inoētissimo. mitissimo. amantiſſi/
 moz nobiliſſimo. Et h̄ sit fascicul⁹ ſecūduſ

Fasciculus tertius. Ca. xxxi.

Post hec petētibz h̄ iudeis dimittit
 pilat⁹ barraban. ⁊ tradit iesum cru
 cifigēdū. vict⁹ ī oportunitate iudeoz
 ⁊ timore cesarū. Tūc iesus: more ⁊ schema/
 te regū multiplicat̄ illudif. clamit̄ ī dūit: spī/
 nis coronat̄. arūdine pcutit̄. ⁊ vt rex ī terisū
 adorat̄. Sic homo cogit modū: at tēte cauſa
 sam: quō scz xp̄s se habuit: et quō iudei se
 habuerūt. Causam q̄re tāta sustulit. Ua/
 dēs vt crucifigat̄: ppriū portat patibulū:
 popu^l⁹ seq̄tur. et mulieres flentes. Quib⁹
 ait. Nolite flere sup me. ⁊c. In mōtē ducit̄
 caluarie: ⁊ crucifigitur. Et hic diligenter
 ptracta modū crucifixiōis. Aut enī primo
 crucē erexerūt: ⁊ xp̄s ascēdit ad crucē. Aut
 certe crucē posuerūt ad terrā: ⁊ xp̄m super
 eā posuerunt. Nā alius modus nō apparet
 Et quicunq; fuerit modus reuolue q̄ sit
 lamētabilis. Et hic tertio speciali⁹ uenit
 p̄siderare q̄tus sit iste qui tāta patit̄. vt ad
 ipsum possis egredi p̄ admiratiōis aspectū
 qz imēius est potestate. speciositate. fecili/
 tate. cētitate. Admirare ī gr̄a maicstatē ani
 chilarī. speciositatē recolorari. felicitatē toz

Viriū anime.

mentari: eternitatem mori. Et hic sit tertius fasciculus.

Fasciculus quartus. Ca. xxxii.

Endēs iesus in cruce sitit. Logita
 p op^o quō xp̄s p̄det. Logita modū z
 causam. Logita qd sitit: orat p cruci-
 fixoribz. blasphematur ī cruce. z irridet
 a p̄tereūtibz. a p̄cipibz. a latrone. Titul^o
 v̄rissim^o z īdelebilis. iesus rex. ī scribitur.
 Stat ma^t iesu dolorosa sub cruce. quā xp̄s
 respexit. z iohāni cōmisit. fuit t̄n̄bre: Desi-
 gnas tādē q̄ta sua esset pena: z q̄ humani-
 tas qdāmō fuit deserta. eo q̄ nō fuit redun-
 dātia viriū sup̄narz q̄bz fruebatur. ad ife-
 riores q̄bz p̄icieba^t clamabat. Hely. hely.
 zc. Accepto aceto cōsumat^z iā oībz: cū nihil
 restabat agēdū. clamās alta voce emisit sp̄i-
 ritū. Innuēs q̄ si vellet. q̄diu vellet viue-
 ret. z q̄ nullus aiām suā a se tolleret. sed q̄
 ipse eā sp̄ote poneret. Et hic debes cōside-
 rare assimilatiōis amictu: q̄li forma passus
 sit. Passus est enī sicut verus agnus libe-
 ralissime respectu p̄imi. seuerissime respec-
 tu sui. obediētissime respectu patris. p̄udē-
 tissime respectu adūsarū. Stude igit ad ha-
 bēdū habitū fm effigie imitationis xp̄i. scz
 benignitat^z. seueritatis. humilitat^z z p̄sibi

De reformatione

uitatis. Et hic sit tibi fasciculus quartus

Fasciculus quintus. Ca. xxxiii

A tronū ossa ꝑfringunt. xpi os nō

l minuit: ne figura de hoc euacuetur

Lat^o ei^o aperit vnde pfluūt ecclesie

sacramēta: velum templi scindit. sepulchra
mortuoz aperiumt. vt ide mortui in die res/
surrectiōis cū xpo resurgerēt. Hic cōside/
ra q̄ta ꝑ te passus sit. ⁊ crucē aplectere ꝑ
passionis desideriu: vt sicut ipse passus est
iniuriā. vitia. ludibria. supplicia. sic et tu
passionē xpi imitādo aplectere ꝑ eo omnē
passionē plenā iurijs. cōiurijs. supplitijs.
ludibijs. Et hic sit fasciculus quintus.

Fasciculus sextus. Ca. xxxiiii.

Assio christi non solū memoriā re/
p format ꝑ deuotā meditationē: nec

solū inflāmat desideriu ad deuotio/
nē: quinimo ꝑcipue illustrat intellectū: et

ducit ad cognitionē veritatis. Siquidē in
vniuersitatis cognitiōe maxime septē erāt
clausa āte xpi passionē: q̄ sunt in ei^o passiōe
reſerata. De qb^o itelligi pōt illud Apoc.
Apta sunt signacula eius septē. Primū si/
gnaculū fuit de^o admirabilis: qui ꝑ crucē
manifestat^o est esse sūma sapiētia: i eo q̄ dia

Viriū anime

bolū Decepit: sūma iusticia in q̄tū quesuīt
 redēptionis precii: sūma mīa qz tradidit
 pro nobis filiū. Scdm signaculū fuit spī
 ritus intelligibilis: qui manifestatus est
 per passionē: q̄te sit benignitatis q̄tū ad
 angelos qz xpm pmiserūt crucifigi: q̄te di
 gnitatis quo ad hoīes: nā p̄t eos xps cru
 cifixus est: q̄te crudelitatis quo ad demo
 nes: qui dñm deum suū fecerunt crucifigi.
 Tertiū signaculū est mūdus sensibilis: qui
 in morte xpi pbatur esse locus tenebrarū: in
 quo regnat cecitas: qz lucē verā nō cognō
 uit: sterilitas qz xpm infructuosum repu
 tavit: impietas qz innocentem condēnauit.
 Quartū signaculū fuit paradysus: que per
 crucē apparet esse locus plen⁹ glie: leticie
 z opulētie. in eo qz xps p̄pter ei⁹ restitutio
 nē factus est vilis: pauper z miser. Quinto
 per mortē christi infern⁹ manifestat⁹ est esse
 plenus omni egestate: vilitate: z paupertate
 qm si hec christus passus est p̄pter peccati
 deletionē: multo magis dānati hec paciē
 tur p̄t iustam opoz retributionē. Sextū
 signaculū fuit virtus laudabilis: q̄ per cru
 cē xpi pbatur esse preciosa: speciosa: et fru
 ctuosa. Preciosa: qz xps ante voluit vitam
 cozporalem perdere quā contrariari virtu

Dereformatione

Speciosa. qz in stamelijs relucebat virtus
fructuosa: qz vnus perfectus actus virtutis
infernus spoliavit: celos aperuit: perditum
restaurauit. Septimum signaculum per crucem
apertum est: in eo quod apparuit reatus culpabi-
lis quod detestabilis sit: cum ad sui remissionem
indigeat tam magno precio: tam grandi piaculo:
tam difficili medicamento. Et hic sit fa-
sciculus sextus.

De exercitio orationis. Ca. xxxv

Uccincte et expediose materias ter-
tium in quibus ut plurimum sancti deo-
rum meditationes. Sed si vis amplius
meditationes tuas in talibus dilatare: iure ex
dinis libris plurimam materiam de his collige-
re: et ad tales materias trahere studia di-
uinarum scripturarum. Si quidem lectio scripturarum: me-
ditationibus semper subministrat unum meditati-
onem affectum: quod si uultu generet: affectus ad orationem recurrat: quod si uultu
etiam se potius impetret. Ne sunt uiles occupa-
tiones deuotorum. si bene assumatur lectio: me-
ditatio et oratio. Sed quod de lectione et meditatione
aliquam diximus. pauca etiam de oratione dicamus.
Sciendum igitur quod orationes possunt esse duplices.
Quaedam enim sunt plures. sicut septem hore
canonice. Quaedam breuiores quam homo format:
sicut affectus eius suggerit: vel necessitas uult

Viriū anime.

desideriū postulat. Ante oratiōes lōgas ma-
xime matutinas ⁊ vespas. vt supra tactū est
debet se homo pparare per aliquā deuorant
meditationē de morte. de iudicio. de pctis.
⁊ cōsimilibz. vt ante orationē incipiat aliquē
affectū timoris. amoris. admiratiōis vel
spēs. ⁊c. qz ex talibz affectibus oratō surgit
ois virtus et vigor orationis. s̄m Hugonē.
Breues autē orationes: quas Augustin⁹
ad probā: iaculatorias nominat. vbiqz ⁊ in
omni loco in labore. in studio debet mitte-
re ex feruido desiderio: nūc p expugnatiōe
vitiōz: nūc pro liberatiōe penaz: nūc pro
remissione pctōz: nūc p regno celestis pa-
trie. De his breuibz orationibz dicit. Cal-
sian⁹. et Augustin⁹ ad pbā: qz facti patres
in egypto oratiōes breues qdē: sed creber-
rimas. vtili⁹ fieri cōsuerūt. Licet autē cor-
poris necessaria etiā a deo petere debeam⁹
multo tamē frequēti⁹ petēda sunt nob̄ dona
gratie et celestis glorie. Ardenti⁹ ergo de-
bem⁹ petere p veris virtutibz: pro expur-
gatione vitiōz. Maxime autē temp̄ in oibz
orationibus nostris debemus habere ante
oculos illa vitia q̄ magis nos infestat: ⁊ cō-
tra que nos āpli⁹ repugnam⁹. et cū gemitu
⁊ singultu. pro illoz extinctiōe dñm depre-
cari.

De reformatione

cari. Habeas etiã te q̄busdã signis admo-
nitũ: quibz ad orationẽ exciteris: ne ex pi-
gritã tua negligas: vt vitelicet oves q̄tiẽs
te exire p̄tingat. sicut sancti patres facere
p̄sueuerũt. fm Hieronymũ. Itẽ quando te
app̄hẽdit tẽptatio ne succũbas: quãdo de-
excessu i creparis: z de p̄similibz. Ora etiã
nõnũq̄ pro defũctz. qz piũ est. vt dũ in eter-
navita fuerint. p te orare nõ negligãt. La-
mãt ad nos quotidie. Misere mihi mei mi-
seremini mei. zc. Si quãdo sp̄o diffidit tua
p̄sciẽtia ad deũ orare. cõscia suoz excessuũ
arripe illud genº oratiõis qd̄ oblectatio di-
citur. id est. roga aliquẽ sanctorz vt p te de-
preceẽ clamãdo. Sctã maria ora p me.

De reformatione volũtatis. pri-
mo a culpa? Ca. xxxvi.

Dicitur de reformatiõẽ intellectº z me-
morie: p̄sequentẽ agendũ est de re-
formatiõẽ volũtatis. Sed qz non
solũ vires aĩe sunt restitute in lapsu primi
hoĩs: sed qz heu multi per actuale peccatũ
spoliati sunt gratia dei z culpa pp̄ria defor-
mati. Idcirco duplici indiget volũtatis re-
formatiõẽ. Prima: qua eis ifundat̄ gratia
z iustificatio. Scda: qua pronitatis volun-

Virium anime

ratis & inclinatio appetituum refrenet. **P**ria
 reformatio: de qua non nisi modicum dicemus
 quia non est terminus ad propositum sic secunda. **S**ecunda fit
 per penitentiam: quae tribus partibus constat: contri-
 tione. confessione. satisfactione integratur.
In naturalibus dicitur res conteritur: quando res du-
 ra frangitur vel imminuitur in partes minutas.
Ita similitudinarius cor hominis durum dicitur.
 quando avertitur a deo moratur in peccatis: non
 cedens divinae motioni trahitur voluntate a-
 peccatis. **T**unc conteritur dicitur: quia ab illa obsti-
 nantia et duritia mollescit et frangitur. **S**ine hac
 contritione: gratia que per peccatum mortale
 amittitur nunquam recuperatur. **L**ave ergo homo cor durum
 et insensibile: a quo gratia divina resilit. **E**st
 autem cor durum secundum Bernardum de considera-
 tione: quod nec contritione scinditur: nec pietate
 mollescit: nec movetur precibus. **M**inister non ce-
 dit: flagellis duratur. **N**ichil autem tantum valet
 pro cordis duritia: quantum contritio. de qua
 superius satis dictum est. **P**ost contritionem se-
 quitur confessio simplex: humilis et fidelis. **H**u-
 milis: ut cum vera contritione peccata nos-
 tra confiteamur: non recitando sicut fabulam.
Sicut quidam faciunt. qui spiritum contritionis
 non habent. **N**am qui spiritum contritionis pro
 sui discussionem eo modo quo supra dictum est

De reformatione

acquisierūt . facile in lacrimas prumpunt: imo sepe pctā sua sine lacrimis dicere non possunt. Sit etiā humilis: vt humiliter et subiecte te habeas ad p̄fessorē: in oib; tēsi- bi subijctis ad satisfaciēdū: ⁊ tanq̄ in oib; assistens iudici loquere et responde. Sit etiā humilis: vt non dicas quedā. que licet turpia. tamē propter aliquā secularitatem inde velis laudari. sicut quidā qui acute disputando aliū superauerūt. ⁊c. Sit etiam simplex: vt nō excuses itētionē. s; simplicit̄ q̄cquid p̄scientiā remordet confitere. Et vt fidelis p̄fitearis: potes tuos defectus quotidianos. s; Antonii: in scriptis notare. Sit etiā fidelis. vt in spe venie p̄fitearis. Irē saluo iure: debes meliori quē iuenire poteris p̄fiteri: ⁊ maxime viro spūali: cui conscientia tuā possis committere: et p̄silia ab eo recipere ⁊ cui in oib; acquiescas. Satisfactiōnē ad p̄fessoris arbitriū p̄opto animo adimplebis: eo q̄ sine satisfactiōe penitētia nō sit integra: ideo neq; sufficiens.

Quocū superiorē ⁊ occupationē exteriorē volūtas ordiata de suo refugit: s; ex ip̄erio suscipit. Ca. xxxvii
D   E secūda autē reformatiōe: quāsi

Viriū anime

elinatio volūtatīs ac pñitas appetitū per
 deuota et sācta exercitiā sub freno ratiōis
 moderatur. Sciendū est q̄ debite ordina-
 ta volūtas: in multis aliter vult ⁊ velle de-
 bet ex suo: aliter ex alioꝝ īperio v'l forsitan
 bonoꝝ cōsilio. Atq; aliter reformatur volū-
 tas respectu sui: aliter respectu superioris
 Siquidē de ratione volūtatīs bene ordi-
 nate ⁊ reformate existit: vt semp sibi velit
 vacare: vitare tumultū. nōnūq; tamē superi-
 oris īperio cogit inuita exteriorib; officijs
 deseruire. Breuiter autē sicut ad p̄sens oc-
 currit: specialiter sūt duo in q̄b; ordinata
 volūtas sp̄ ex suo vult aliud ⁊ aliud ex alio-
 rū īperio vel forsitan cōsilio. Sūt autem
 hec duo: exterior occupatio in tumultu: et
 gubernatio alioꝝ siue loc⁹ superior. Hec enī
 duo: volūtas ordinata ex suo semp debet
 refuzere: ac etiā cū cogit debet ea nō ex de-
 siderij libidine suscipere: sed pot⁹ pp̄ on⁹
 caritatis tolerare. Nā humilis obedientia
 in oīb; iniūctis fideliter ⁊ humiliter est i-
 plenda: ⁊ semp obedientia exercitijs pprijs
 est āreponenda. Super his sunt innumera
 dicta sctōꝝ. De exteriori enī occupatōe di-
 cit Bernard⁹. Absit absit vt q̄ deo vacat:
 ad tumultuosā aspiret fratꝝ officialiū vitā

De reformatione

Martha semp̄ i sufficiens sibi ⁊ min⁹ idonea
videat: alijq; magis id opis qđ administrat
optet i poni. Itē de his duobus loquitur
Augustin⁹ xix de ciuitate dei. Itaq; ait a stu
dio cognoscēde veritatis nemo p̄hibet: qđ
ad laudabile p̄tinet ociū. Loc⁹ p̄o superior
sine quo regi popul⁹ nō potest: ⁊ si teneatur
atq; administrat vt deceat: indecentē tamē
appetit. Quāobrē: ociū sanctū q̄rit caritas
⁊ itat̄. negociū iustū suscipit necessitas ca/
ritat̄. quā sarcinā si null⁹ i ponit: p̄cipiēde
atq; itūēde. vacadū est ⁊ itati. Si aut i ponit
suscipiēda est p̄p̄ caritat̄ necessitatē. Nec
augustin⁹. Idē asserit Gregori⁹ sepissime in
libris moralium. Idē dicit Thomas de aqno
in. ij. ij. clxxv. Nemo ergo sua voluntate
sibi debet assumere honorē: nisi qui vocatur
a deo vt aaron: nemo ad exteriores tumult⁹
nisi coactus aspirare. Sed sunt nōnulli q̄
in spūalib⁹ redioicti: exteriora ministrare
tota volūtate cupiunt. ⁊ a superiorib⁹ suis
iportunitatib⁹ licentiā acq̄runt. Alij vero
supbia supat̄: nec p̄tēt i humili statu: simi/
lit cogūt superiores suos molestijs: vt p̄sen/
tiāt qđ ad altiora p̄scēdāt ⁊ graui⁹ inde ruāt
qui tamē in eo se credūt imunes a peccato
eo qđ habeāt licentiā superioris: s; decipiūt

41

Virium anime

miseri se ipsos. Nā de^o nō irridetur. Nā
 vt ait ille deuot^o Anshelm^o in libro suo: de
 similitudinibz. licētia quidē op^o seu factū ex
 cusat: nō aut volūtate. Nō igit excusat tuā
 volūtate: q̄ tm̄ ad alta āhelas: ad supiora a/
 spiras ascēdere: q̄ habes supioris licētia. i//
 mo etiā si sinemolestia vlt̄ oportunitate tua
 te pmouerit: tu aut let^o z volūtari^o libēter
 assumis locū superiorē: nō excusaris. Nā
 obediētia sm̄ Augustinū. q̄tū in prosperis
 hz de suo: itantū hoīem nō excusat: sed ipsa
 libido volūtatis obediētia ānihilat. Et au
 bñdictionē pdidit dū foras tanq̄ ad tu//
 ml̄tū egressus esz. q̄uis licētia sui p̄ris Ita
 qz q̄tū ad hec duo: tūc volūtate est ordina//
 ta: cū hoc de pprio q̄tū in se est: totis viri//
 bus refugit. Sed si cogat necessitas: obe//
 diētia tract^o suscipit. Ita ergo in oībz esto
 p̄opta volūtate subiect^o. vt tamen q̄tū in
 te est: nō separeris a rachelis āplexibus:
 nec periculose inuoluaris mūdi tumultibz
 vbi flant varij venti tēptationū. De alijs
 autē reformationibz volūtatis: scz ad deū:
 ad eq̄lē. zc. satis patebit ex postea dicēdis

Qz aliter pugnandū est contra
 vitia carnalia: aliter cōtra sp̄ritua-

De reformatione

lia. Ca. xxxviii.

Ecūda volūtatis reformatio: de q̄
 dixim⁹. per expurgationē vitioꝝ ac
 quirif. Nā extinct⁹ nociuis deside-
 rijs quib⁹ trahit⁹: volūtas erit ordinata et
 reformata. Ideo de extirpatiōe vitioꝝ ⁊ ex-
 purgatiōe concupiscētiāꝝ in sequentib⁹ erit
 dicendū. Et p̄mo in generali. postea in sin-
 gulari: de singlis vitijs capitalib⁹. Primo
 ḡ sciendū: q̄ aliter expugnāda sūt vitia car-
 nalia. aliter spūalia. Carnalia enī meli⁹ vin-
 cūtur per fugā ⁊ remotionē oīs occasionis
 qua possit memoria circa obiecta horū vitio-
 rū generari. Spūalia autē facili⁹ vincū-
 tur si homini int̄ alios plures ouersanti ta-
 lia fiant continua exercitia quib⁹ ipsa spūa-
 lia vitia irritata hoīem inquietēt: vt ita tadē
 homo ī patēs sue inq̄tudinīs: virilit̄ resi-
 stendo vincat. In carnalib⁹ igit̄ apprehēte
 fugā. In spūalib⁹ quere ⁊ desiderare vt
 his tibi fiant cōtraria exercitia. vt passio
 tua irritef: ⁊ irritata tandē velut fatigatiōe
 sua in se sopita resiliat et requiescat.

De inō operādi maīb⁹. Ca. xxxix

In vitijs autē carnalib⁹ si vis ve-
 nire ad victoriā: reuirta ante omnia

42

Viriū anime.

ociū: qđ est sentina oīm vitiōz: p̄cipue autē carnaliū. In desiderio est enī oīs ociosus. Et circa gulā aliāq; similia semper gulosi memoria versatur & agitat̄ demonib; & desiderijs infinitis. Sed videndū est hic: cur operemur manib;. & quare nō iugiter spiri-
 tuab; adhaream⁹. Secundo qualia opera manualia p̄ ceteris debeam⁹ opari. Leti-
 tio quō se homo in opē manuū exercebit in spiritu ad pietatē. Ad primū: multiplicē in dictis sc̄toz poteris respōsionē inuenire. Cū enī tu sis fragilis: nōdū tot⁹ spiri-
 tuab; effect⁹. idcirco oportet te iterdū cor-
 poralib; occupari. ne te diuict⁹ relinqs p̄po-
 sitū spirituale. sicut āgelus dñi visibiliter ostendit beato Anthonio: Inde est quod Cassian⁹ dicit. Qui iugiter nō est p̄tentus
 aliquid manib; operari: nō potest diutius in cella remanere. Itē: cū tu sis plen⁹ ma-
 lis & cupiscētij; oportet te p̄mo cor tuū ex-
 purgare duris laborib; anteq; in spūalib; iugiter quiescas. Inde dicunt doctores q̄
 quīs huiusmodi occupatio inq̄stū occupa-
 tio retrahat hominē a vacatione spiritali. Inq̄stum tamen impedimenta vacationis remouet. scz cupiscētias multū iuuat & p̄-
 mouet ad vacandū. Itē tertio cor nostrum

De reformatione

vagū est. 2 fluctuat in cogitationes varias
sicut nauis in mari: oportet igit vt ligetur
āchora. ope videlicet manuali: vt dicit. Cassi
an^o. Itē quarto: minores occasiōes tēptan
di habet diabolus in nobis occupatis q̄
ociosis. Hieronym^o. Sēper te diabolus
iueniat occupatū. 2c. Occupat^o enī ab vno
demonē ipugnatur. ociosus hō innumeris
demonibz deuastatur. Itē quinto opus ma//
nuū admonet nos de pctō et lapsu nostro.
Nā in statu inocētiē nō laborassem^o cū fa//
tigatione. Dico autē: cū fatigatiōe. licz enī
ade iussū fuerat vt operaret paradisum: nō
hoc fecisset cū dolore 2 fatigatiōe: sed cum
quiete et dulci cōtēplatione dei in visibili bz
fm Augustinū sup genesim. Post lapsū hō
dictū est homini. In sudore vultus tui. 2c.
Itē de labore manuū habes vt sis liber 2 nō
īdigas applaudere alijs. Potes etiā nōnū
q̄ tuis laboribz pauperibz sbuenire 2 āpli^o
laborare: sicut legit de sc̄tis patribz ī egipto
Itē ex labore manuū duriori: sepe exprimit^r
dulcis cōpunctio sc̄dm Bernardū. Itē la//
bor durus admonet nos. vt intēdam^o illuc
vbi labor nullus: quies sūma: qz sex diebz
operabimur. septimo autē die. post quē ali^o
dies nō erit: dicet spiritus vt quiescamus

Viriū anime

a laboribz. Et mlte sunt alie ratiōes: pp̄ hoc sancti patres in egypto: summo studio z idicibili desiderio ad opa manuū se dederūt credentes se tanto in īteriori puritate p̄ficere: q̄to essent in ope manuali fideliores Ideoq; ipsi pp̄ op^o manuū a sancto Ber// nardo: Chrysostemo. Augustino z Hiero// nymo tanta excellētia p̄mēdant. Inde pene oīa vel longe plura monasteria ad operan// dū manibz sunt instituta. De secūdo dicit Bernardus. q̄ pro spūalibz exercitijs non oīa corporalia. eque p̄ueniunt: sed illa que cū spūalibz maiorē habent cōuenien// tiā z similitudinē. De quibus inter cetera est sacrā scripturā scribere: sicut ibi dicit Bernard^o. Unde plures sc̄toꝝ patrū scri// ptores erāt. Qēs discipuli et fratres ī mo// nasterio sc̄ti martini scriptores erāt. Sā// ctus Hieronym^o inter cetera manualia: ru// sticū admonet de ope scripture. Ambrosi^o pp̄rios libros quos dictabat. pp̄ria manu scribebat. Hieronym^o ip̄ aut scribebat ali// quid aut docebat. De tertio: videlicet quō te habebis īfra opus. Primo aīte oīa sicut te exerces exteri^o in opere: ita interi^o in vi// riū anime reformatiōe: meditādo interdū orādo exercebis. Neq; enī pp̄ hoc q̄ exte h

De reformatione

rius occuparis. itēo necesse ē vt cor tuū vacet iteri^o. s; sicut dicit Augustin^o i libro de opere monachoz. potes infra op^o meditari. z cātica diuina cātare fm eū. Secūdo debes fideliter z cū desiderio operari. discretē tamē z moderate: sciēs qz nō solum corruptibile aurū vl' argentū recipies: s; etiā imarcessibile coronā in celis. Maledict^o igit qui facit opus dñi negligēter. Tertio debes operari in silētio. Silentiū enī fm pphetā est fortitudo nostra. Semper vbi nō exigit necessitas vel vtilitas exercendi se ad pietatē valde est expediēs. Paulus. Obsecramus in dño iesu vt cū silentio panē suū manducent.

De ordine aggrediēdi in extirpatione z expurgatione vitiorū. Ca. xl.

a Ccedentes autē vicini^o ad extirpationē vitioz z concupiscentiaz. qua ipsa volūtas reformat. Primo dicendū quo ordine aggredi debet: q̄ in hoc bello cupit legitime decertare. Sup hoc ḡ audi Hugonē de sc̄to victore: qui de hoc in libro de amore: hūc tibi ordinē demonstrat. Purgatiōis igit tue sollicit^o P̄no necesse est. vt passiones quib; impugnariis attēdas

Viriū anime.

Deinde q̄ sint quibz maxime fatigaris: in h
 spicias. Postremo p̄ que instrumēta: quibz
 passiōibz magis obuias sagaciter p̄quiras
 Quibz inspicis: congruum instrumentum
 cui libet passiōi obijcias: z que magis im-
 pugnat. feruētiori instantia vt ipsa obuia-
 tur insistas. Nec sic tamē extinctiōi vnius
 passiōis tota vehemētia insistentū est: vt
 ad cetera cōpūmēda instrumētū corporale
 deficiat: hec hugo. Est igit̄ rect^o ordo aggre-
 diendi: vt discas p̄mo quibz vitijs oppu-
 gnaris: z quibz infestaris āpli^o. Et hoc de-
 bes discere ex his q̄ superi^o diximus de tui
 ipsi^o cognitiōe p̄ exercitia acquirēda. Se-
 cūdo debes discere q̄ remedia sint 3 vitia
 quibz impugnaris efficaciora: z hoc poteris
 discere ex his q̄ sequunt̄ infra. Tertio debes
 aliqua eligere magis te infestantia: et hec
 maiori sollicitudine debellare.

Quia pugnandum est contra vnū
 vitium. Ca. xli.

Vnt autē multi qui volentes vitia
 extinguere: i pfuso p̄tra oīa bellū
 arripūt: pugnātes p̄tra omīa: sed
 nulla deuincūt: sed quasi in incertū currūt:
 z vacuū aerē verberāt. Sunt alij qui ho-

De reformatione

die vnū vitium insequuntur: et cras contra aliud
pugnant: qui quā debite nō persequuntur: nullū
sequuntur ad infirmitatē. Tu autē nō sic. sed
ordinata acie procedas ad bellū. Debes enim
vnū vitium arripere quod est tibi magis molestū
atque illud persequi donec deficiat: contra illud
omnī intentionē mentis et conatū dirigere:
quies resiliens iter incipere: pro illius extinctione
sepe orare. sepe ignita emittere suspiria: sū-
dere lacrimas. nec tamē ita totū te contra
istud vnū dabis: vt ab alijs obzuaris: sed
habebis quēdam horrorem generalē cōtra oīa
vitia: et ab omni latere vnū oculū. vt scilicet
quādo aliud vitium insurgat. illi viriliter re-
sistas. Sed principalis intentio et conatus erit
contra illud vnū aut duo. Diligēter etiā conside-
ra: quod quilibet quodāmodo specialē habet in
se inclinationē vitiosā: a quā si homo diligēter
prospexerit. singula vitia et excessus. vel saltē
plura trahūt ortū et originē. Cōtra hanc ge-
neralē inclinationē debes maxime genera-
lia tua exercitia ordinare: et semper habere p̄
oculis. Vnus est scrupulosus. alter proplexus
tertius implexus: iste audax. ille timidus. hic
letus. ille tristis. ille. naturaliter nimium querens. iste
homo glorie et laudis cupidus. Et ex quolibet tali
indeclinatione excessiua: alia dependēt vitia et

Viriū anime

originant. Dāc inclinationē videt̄ notasse
quidā in vitā patrū. cū dixit. Nō debet hō
p̄tra oīa vitia pugnare. sed quilibet homo
habet vnū vel duo vitia vñ cetera oriūtur
z p̄tra illud vel illa debet p̄liari. Sz mlti
querūt. q̄diu debeāt cōtra illud vnū vitiiū
p̄tra q̄ bellū arripuerūt pugnare. quando
cessabūt. quāto p̄tra aliud certamē inibūt.
Potest respōderi. Si queris quousq; p̄tra
illud vnū pugnabis. p̄cipaliter oēm intē
tionē z conatū p̄ illud dirigēs mō p̄dicto.
z tūc debes tamdiu pugnare. donec ipsum
vitiū adeo deficiat z debilitatū sit. vt statī
cū surrexerit. ipsū ratione possis p̄primere
z refrenare. z tamdiu q̄diu ipsum vitiiū est
tibi ceteris passiōib; magis infestū. Unde
Hugo ī libro de amore. Nec īportuni^o labo
randū est. vt nō q̄libet passio sentiat̄. sed cū
surrexerit. fm ratiōis iudiciū cōpescatur
Aut certe q̄ris. quousq; p̄tra illud vnū pu
gnabis: semp ad mīn^o p̄tra ipsum generalē
habēs horrozē. resistēdo cū timore z anxie/
tate. Et tūc tādīu pugnabis contra ipsum
donec aīa exeat de corpore z libereris ab
hoc corpore corruptibili z affectiōib; vitio
sis scdm Bernardū. Credite michi inquit
idē Bernardus sup cant; z putata repul/

De reformatione

lulāt: z effigata redeūt: z reaccedūt ex/
tincta: z sopita denno excitant. Parū est q̄
semel putasse: sepe putādū ē. imo si fieri po
test semp. Qz qd̄ semp putari oporteat: si
nō dissimules: inuenis q̄tumlibet in hoc
corpore manēs: pfeceris. Erras si putes vi
tia emortua z nō magis cōpressa. Velis no
lis inter fines tuos habitat hie buse⁹. sibi
gari potest. exterminari nō potest. zc. Unū
igīt vt ait in tāto discrimine p̄siliū est: ob/
seruare diligēter z mor vt renascētū capi/
ta apparebūt. p̄opta seueritate succidere.

De duobus veris bellatoribus
necessariis. Ca. xlii.

Ya nūc milites xp̄i spirituale bellū
e ingressuri. induite vos armaturam
rei. arripite gladiū z scutū: gladiū
virilitatis z strenuitatis. scutū patientie. vt
sit viriles in aggrediēdo p̄tra vitia: vt si/
tis patiētes in sustinēdo eoz īper⁹ et dolo/
res. Qui enī virilis est ī aggrediēdo z fer/
uidi volūtate z fiducia. īcipit bellare p̄tra
vitia. sciēs tamē se grauis passuz: signū est
victorie. Hoc enī p̄ signo victorie habueūt
hostes iude machabei: si torrentē inī eos me
diū prior p̄trāsiret: victor existeret: nec ei

Viriū anime.

resistere possent. Sic enī milites xpī futu-
ros se victores p̄signāt: si ad obstacula ītre-
pidi tēptatiōes. resistētias. p̄secutiones. z
adūsa ferre parati sunt. Et hec p̄stāter p̄trā
seūt dicētes cū p̄pheta. In deo meo trans-
grediar murū. id est. quod cūq; difficile re-
sistēs michi. dei adiutorio supabo. Sic xp̄s
licet sibi grauissimā mortē sciret iminere:
z tantū natura ei⁹ horreret: vt sanguinē su-
daret: spiritu tamē p̄optissim⁹ inimic⁹ ob-
uiauit dicēs. Quē queritis. Sic xp̄s exi-
uit in desertū ad hoc vt tēptaret. vt videlicet
doceret legitimos bellatores: q̄ semp̄ ipsi
debeat aliqd̄ arripere p̄ emēdatiōe: q̄uis
difficile videat: q̄uis postea inde tēptantur
vt ita maledicētes diei. p̄sperat⁹. ī hac vita
sint parati suscitare leuiathā. fm̄ sn̄iam b̄tī
Job. Debes etiā eē pat̄ēs ī sustinēdo: nō de-
sperās etiā si septuagesies septies ī die ca-
das: s; sp̄ surgere. sp̄ p̄liari. nulla cedere dif-
ficultate. nulla terreri vitioꝝ fortitudine.
Si sepe īcipis z nō p̄fici⁹: noli p̄p̄t̄ h̄ desi-
stere z a p̄lio fugere. Recogita qd̄ Chryso-
stom⁹ dicit. q̄ hec sit lex agonis z certamis
z q̄ nō ille sit vict⁹ q̄ sepe vulnerat: sed q̄ ad
vltimū cessit. Audi qd̄ magn⁹ p̄liator da-
uid de lege c̄tamis suo scribit militi p̄ci-

De reformatione

pi. ij. Reg. xi. cū in bello ml'ta fuisset vulne
rati. Nō inq̄t frāgat te res ista. vari⁹ enī ē
euētus plij z nūc istū. nūc illum consumit
gladi⁹. Et vere varia sūt desideria. varius
mor⁹ eoz. z varia hoīs dispositio. z fm hoc
bene vl' male succeditei. Cogita si nō pficis
vitiū extingūdo: pficis tamē cumulando
meritū laboribz tuis: z si nō vitia nō extin/
guis nec minuis: certe tñ hūiliarz ī cogni/
tiōe tui: eo q̄ sentis fortitudinē vitioz: qd̄
alias nō faceres. Cogita q̄ sp̄ pugnare vi/
cisse reputabit: vere si ita fuerz virilis ī ag/
grediēdo. z strenu⁹ ī sustinēdo: nō poteris nō
pficere. Si enī nō pficis vitiū extingūdo
forsitan apl⁹ nō pficiscēdo pficis. id ē. pp̄
ml'tos tuos labores īte apl⁹ pmerebis.

De septem vitiis capitalibus in genere. Ca. xliii.

Laqz armato: tibi pl'iādū est 3 sep
i tē duces vitioz: q̄ sub regina sup/
bia militāt: z deuastāt multoz cor//
da. Ipsa enī supbia: initiū oīs pcti. regina
est. habens sub se septem duces: z hec sunt
octo. vitia capitalia. Que idcirco dicunt ca
pitalia: qz habēt sub se ml'ta alia vitia q̄ ex
inde deriuātur. Et duces: qz habēt z ipsa

47

Virium anime

sub seque eis militant multitudinē vitioꝝ
Itaq; capitalia dicuntur illa vitia. q̄ de sui
ratione habet vt alia ex eis vitia sequant̄ Et
illa q̄ fm rationē sui habet vt directe i sequū
tur. dicunt̄ alioꝝ vitioꝝ filie vel soboles.
Verbi gr̄a. De iani glia statim venit p̄tētio
fm sui rationē. qz vane glisus nō vlt̄ vici:
z sic de alijs. Sūt aut̄ capitalia vitia octo
fm assignationē Gregorij. scz. Supbia. va
naglia. inuidia. ira. tristitia. auaritia. gula.
luxuria. Ex q̄b; alia innumera vitia generat̄
Deuictis aut̄ his octo. cetera p̄quiescūt: si
cut si obturat̄ fons: cessabūt riuuli. Qz etiā
hec vitia sub vna regina militāt. inuicē cō/
federat̄. inuicē auxilia p̄stāt: z mutuo sibi assi
stūt. ita vt vbicūq; vna mēte deuicta intra/
uerit: cōduces suas ad se vocet: vt vbi gula
vicerit: sola sine luxuria nō diu p̄manebit:
z hoc ab aliquib; dicit̄ cōcatenatio vitioꝝ.

De certamine cōtra gulā. Ca. xliiii

Idetur aut̄ incipiendū certamē cō
tra gulā. Primo qz q̄ diu gula i no
bis dñatur: alioꝝ vitioꝝ certamina
magis occulta videre nō possum⁹. Item vt
dicit Gregori⁹. multi qnq; ardua z magna
incipiūt: sed qz gulā nō vincūt: omnia que
fortit̄ egerūt: turpiter pdūt. Qui enī neq̄t

De reformatione

aliquē in ppria fra. id est. in natura carnali
debellare: quō vīcet in fra lōgīqua? Est aut
gula inordinat^o z imoderat^o appetit^o cibi: z
oppugnat arcē z cupiscibilitatē. Si vero
eā venierit. qđ ex hoc poteris p̄icturare:
si in cupiscibilitate accēdat vehemēs. id
est: inordinat^o ignis desiderij ad cibū vltelz
vel accelerans ad comedēdū ante tēp^o. vel
perurgēs ad nimis comedēdū: vlt nimio de
siderio. vlt cū nimia effusione z inhesiōe cor //
dis sup cibū: hic est titul^o triūphalis z na //
tura gule. Statimq; introducit familiā suā
ad se z filias suas: q̄ tot sunt sm Johannē
cliniacū: vt vix possint numerari. Gregori^o
tamē ponit istas. Scurrilitatē s̄boz. mlti
loquū. detractionē. vituperiū. iēptā leticiā
lasciuiā mētē z carnis imūditā. Quō he fi
lie ex ea sequant. satis patz. Johes cliniac^o
plures duces assignat: q̄ militāt sub gula:
scz somniū. cordis duritiā. ociositatē. risus
patrationē. z traditionē z insensibilitatē.

De remediis gule. Ca. xlv

Circa remedia gule: vt radicalit^{er} in
telligas. ei^o remedia debes diligē //
ter adūtere. q̄ inq̄stū in hoīe vires
animales intēdunt. id est. cogitatio: medi //
tatio. speculatio. zc. itātū vires naturales

Viriū anime

remittunt. id ē. ꝑcupiscibilitas. Et inq̄tū
 ipsa aīa se occupat circa vires suas itenō/
 res: quas hīc appellamꝑ rationē. intellectū
 id est. animales: intantū minꝑ ꝑcupiscit vi
 ribꝫ suis naturalibꝫ. id est. appetitibꝫ cor/
 poralibꝫ. Et ita oīa illa que faciūt aīam in/
 teriꝑ virilitꝫ occupari sunt in viribꝫ aīal: bꝫ
 ꝫ que eis desiderū internū augēt: remedia
 sunt contra gulam: imo contra omnia vitia
 carnalia. Hinc est qđ dicit Hieronymꝑ ad
 rusticū. Ama scientiā scripturaz. ꝫ carnis
 vitia nō amab. Hinc est qđ dicit Johānes
 cliniacꝑ in hac materia expr̄tissimꝑ. ꝫ caren
 tiā doloris ꝫ obliuio mortis est occasio gule
 Breuīt q̄libet vacātia interna vl' vacuitas
 a desiderijs bonis ꝫ meditatiōibꝫ sanctꝫ.
 sūt ori go vl' augmētū ꝑcipuū vitioꝝ carna
 liū. Tñ Chrysostomꝑ. loquēs de luxuria. Est
 inq̄t aīe vacatꝫ passio. Et bñ. In desiderio ē
 enī oīs ociosus ꝑcipue intꝑ vacās a diuinis
 Remediā igitꝫ sūt. timor mortꝫ: iudicij ꝫ in
 ferni pene cordi ip̄ssus. si hō interiꝑ occuꝑet
 desiderū regni celoꝝ: desiderū ꝑfectionis
 imo qđlibet bonū internū desiderū: vt de/
 notio: maxime compunctio. lacrimę. oratio.
 hec enī cor hominis intrus occupāt. Et fm
 Hieronymū. desiderū desiderio affectꝑ af//

De reformatione

fectu expellitur. Igitur miles christi: eousque tibi calcanda est gula concupiscentia. et extenuanda mens tua: non solum ieiunijs. verum etiam vigilijs: lectioe que et crebra punctioe cordis quibus se forsitan illudam vel victam reminiscitur ingemiscens: nunc horrore vitioꝝ: nunc desiderio perfectionis et integritatis: nunc timore gehene: nunc spe et desiderio celestis glorie accensa: teneat huiusmodi curis ac meditationibus mens occupata ac possessa ipsi cibi refectioem: non tam ocumditate concessam: quam oneris vice impositam sibi recognoscat: magisque eam necessariam corpori quam desiderabilem anime sentiat attributam.

De virtute sobrietatis: et eius gradibus: Ca. xlvi.

Sobrietas arcem concupisibilitatis contra gulam debet custodire. Est enim virtus. qua corporis alimenta cum moderamine admittuntur. Et debet sobrietas precipue esse vigilans contra duo: videlicet ne primo excedatur in cibi quantitate. Secundo ne excedatur in cibi qualitate. Sed de quantitate difficile discernitur. Hic tamen in omnibus potest esse continentie finis: ne quis iuxta mensuram capacitatis sue: saturitatis onere in glorie: et sciat

Virium anime

q̄ melior ē ratiōabilis cū moderamine q̄ti/
 diana resectio: q̄ p̄ in ūalla longū arduūq̄
 ieiuniū: vbi postea excedit in q̄titate: vnde
 eq̄le moderatūq̄ sēp tenendū ieiuniū est. Et
 hic p̄p̄a exp̄iētia melior est magistra: vt di/
 scat hō q̄tis idigeat. De q̄litate: sunt q̄dā
 q̄ semp appetūt delicatiora: z est p̄cipue h̄ lu
 xurie nutrimentū Sūt alij qui z si nō delicata
 appetūt: tamē alia q̄ alij: z ē vitiū singulari/
 tatis. Et hos vocat Augustin⁹ in libro de
 doctrina xp̄iana: sup̄stitiosos. si hoc faciūt
 p̄tra cōmunē morē. Alij districte iudicāt. ad
 q̄d valeat ille cib⁹. z quō noceat ille: z hī po
 tius vitia accendūt z nutriunt: dū sanitati
 carnis tantopere attēdunt: medici nō mo/
 nachī: mox neglectores: cib⁹ obſuatores
 Cōtra quos inuehit Bernardus sup̄ car̄:
 vehemēter. Prim⁹ grad⁹ sobrietatis est: vt
 patiēter iustineas z feras. cū nō habet cib⁹
 ad libitū. Secūd⁹ est. etiā velle his q̄ possūt
 haberi amore sobrietatis. paup̄tatis: z bo/
 ni exēplī carere. Tertī⁹ est. posse abstinere si
 ne difficultate ab habitis delectabilis.

De pugna et natura luxurie.

Ca. xlvii.

f Gulā nō viceris: s; ipsa te vicerit:

De reformatione

statim aduocat sororē suā: imo p̄mogenitā
suā. id est. luxuriā: cui⁹ aduēt⁹ indicia sūt: p̄
quē naturā ei⁹ poteris cognoscere. Statim
enī in vī occupabili accēdit amorē z īcli-
nationē z affectum ad feminas: aut suscitāt
mor⁹ in carne z facit titillatiōes. In hīs em̄
duob⁹ est passio luxurie. qz aliqñ magis vi-
get in carne: z hoc poteris videre p̄ mor⁹ car-
nis z titillatiōes. Aliqñ magis in aīa per
affectionē z inclinationē ad actū illicitū vl̄
ad p̄sonā affectū illicito. Et hūc motū affe-
ctus poteris cōsiderare p̄ imagines mulierū
in te depictas. Si autē hec bestia admittit
statim introducūt filias suas. q̄ sunt Leuitas:
Nā sicut hō in gula hebes efficit. i. nō ha-
bens clarā noticiā sed obtusā: ita in luxuria
fit hō tot⁹ cec⁹ z excecāt⁹. Scd̄a: incōside-
ratio mortis z inferni. incōstātia cogitatio-
nū z desideriorū. amor sui. z precipitatio ad
peccatū. odiū dei. affect⁹ p̄sentis seculi. de-
speratio futuri seculi.

De remediis luxurie. Ca. xlviij.

Contra istud vitū ē p̄ ceteris certa
c mēlōgū z duz. ā mouerovirib⁹ nr̄is
contra hoc specialiter nō possum⁹ p̄-
ficere. Unde radicale remediū fm̄ Augusti-
nū ī plurib⁹ loc⁹ libri cōfessionū: z de p̄tinē-

Viriū anime.

tia: et alios scōs ē. vt hō cor suū hūiliet: et
 cognoscat suā fragilitatē: z hūilē recurrat
 ad mīam dei: postulās ab eo p̄tinentiā cum
 sapiente. Tandiu enī hoc vitio impugna-
 ris donec te bellū gerere sup vires agnos-
 scas. Sūt plura alia remedia vtilia. Et at-
 tēte h. qd̄ dictū fuit de gula. q̄ luxuria ē aīe
 vacat̄ passio. ḡ oīa illa q̄ illā vacationē remo-
 uēt: sūt etiā remedia p̄ luxuriā. Sūt quedā
 remedia q̄ maḡ luxuriā remonēt ab aīa: vt
 p̄tricio spūs: frequēs orō: p̄tinua meditatio
 mort̄ et iferni: et similiū. Hor̄ p̄missoz re-
 medioz ratio patet ex his q̄ dicta sūt de gu-
 la. Itē rep̄ssio interior̄ affectionū et malaz
 cogitationū: qd̄ maxime fit p̄ alia deuota et
 spūalia desideria. Itē sunt quedā remedia
 q̄ maḡ extīguūt luxuriā a carne: vt ieiuniū.
 Maxime autē ē tenēdū p̄tra hoc vitiiū: egle
 moderat̄ q̄ ieiuniū. Itē opus manū ista-
 biles cordis peruagationes coercēs. Sūt
 qd̄ q̄ inuāt directe p̄tra vtraz. id est luxu-
 riā tā in carne q̄ in aīa: sicut est custodia di-
 ligēs sensuū. Hi enī sunt fenestre: p̄ quas h̄
 vitiiū trat. Itē fuga societatis muliez. nec
 familiaritatē habere cū eis. nec sol̄ cū sola
 maxime in sicreto loq̄. nec dom̄ eaz fm̄ Hiero-
 nymū frequētare. Examina igit̄ te ipsū

De reformatione

an hec passio magis se habeat in te ex parte carnis. an ex parte anime. et secundum hoc viriliter arripe remedia. Contra hoc vitium pugnat virtus angelica: castitas: ad quam ascendes tribus gradibus. Primus. ut viriliter cum labore abstineas ab actu carnis cum proposito sic manendi. et neques spiritus contra sensum motibus illicitis. Secundus. ut ita per remedia predicta et alia similia. caro tua spiritui subiugetur. ut rari tempteris et facilius temptatio cetero ipando magis quam reluctando. Tertius gradus castitatis est. ita dominas habere carnis concupiscentias: quod vix rarissime et tenuissime sentias et tale te induisse affectum ut cum nausea et horrore inde audias vel loquaris

De philargiria. Ca. xlviiii

Est luxuria: que est philargiria vel auaritia: que passio vexat te peccatos in dei fuitio. Nam raro impugnat legitime pugnat: presertim si degunt sub alterius cura. Remedium tibi sit: ut scias aliquam arte labore manu: victum et vestitum quaerere: illis sis contentus. In te de deo confidere quod non relinquit sperantes in se. Summa remediorum si vis ad plenum vincere: relinque omnia que habes: et alterius cure te committe: cum alijs viuens in communi. Huic autem vitio in principijs obsta: ut non admittas desiderium cuiusque rei. Sicut enim hoc vitium in

Viriū anime

principio facile viciat: ita si semel admittatur
 pot̄ cunctis difficili⁹ excludi. Prim⁹ grad⁹ q̄
 pficitis 3 h̄ vitiū in p̄ceptu mūdi est: nichil
 habere iūsti: 7 diuitijs nō abuti ad peccatū
 7 elemosinā facere. Secūd⁹. nichil habere
 supflūū: s; necessarijs esse p̄tentū. S; mlti
 necessitatē suā valde aplificāt: s; nō est tutū
 vt homo sibi in hoc p̄fidat: sed poti⁹ alteri.
 Terti⁹ est: nichil possidere in hoc mūdo: s;
 dūtaxat capere vsū necessariū 7 frequent pa
 ti penuriā in cibo: potu 7 vestitu.

De ira.

Ca. L.

ira p̄dicta vitia arcē cupiscibilita
 tis oppugnāt: quartū aut̄ vitiū qd̄ ē
 ira: debellat irascibilitatē. 7 est nociva be
 stia. sibi nocēs 7 alios scādalizās. vir⁹ mor
 tifer: aiaz interficiēs 7 spiritū sc̄m expellēs
 Et ei⁹ natura nō est dissimilis vitio supbie
 Sicut em̄ supbia est quedā inflatio vlt̄ tumor
 cordis. id ē. qdā interior eleuatio. ita passio
 ire ē qdā p̄flatio 7 p̄motio 7 supb̄ vicina: qz
 supbi sūt idignatiū 7 iracūdi. Ita vt dic̄
 Hieronym⁹ sup ecclesiastē. q̄ pene sp̄ ira ve
 nit de supbia. Nec mix si semp mititas col
 mitat hūilitatē. vt nūq; videris vez hūilē
 iracūdū. qd̄ mix si ira comitat supbiā. Et ē
 aliquādo subito veniēs 7 transiens. Aliq̄

De reformatione

nōvenit subito: sed pmanet apud eos: et fit
vel rancor vel iuidia vel aliqd huiusmodi.
Aliqn aut vtroq; modo. Cum aut ira vim
irascibilē obtinuerit: statim introducit ibi fa/
miliā suā: q̄ sūt. rixa. tumor mētis. et tumelia
clamor. indignatio et blasphemia. Remedia
cōtra irā sunt ista. Primo os tacēdo cōpri/
mere. et accensā flāmā in corde suffocare. No
ta aut q̄ fm Ambrosiū in libro de officijs:
verus pliator eousq; per timorē meditati/
onēq; mortis et similitū: et maxime deuotā
p̄punctionē: quā fm cliniacū ita extinguit
ira et indignatio sicut ignis aqua: teberet
mentē rep̄mere et mansuefacere: vt morum
tranq̄llitas vsu quodā et affectiōe et p̄posito
in naturā verteret. Sed q̄ diu nō potest: s;̄
passio mouet. rep̄mat eā sub freno rationis:
et hoc fit: vt p̄mo dictū ē. linguā et alia mē/
bra refrenādone excedāt. Itē q̄ hō qn̄ sen/
serit p̄motionē: statim admittat rationē: et at
tēdat q̄ nociua sit ira: q̄z taveniāt in te dāna
qz q̄si semp comitat̄ tristitia et lesa p̄sciētia:
scandalū p̄rimoz. offensio dei et similia.
Si hō vt dic̄ Ambrosi⁹. passio ateo sit val/
lida vt nequeās eā rep̄mere: tūc fugias vel
localit̄ vel alijs te occupādo. Multū in uat
p̄tra irā: si quot iens q̄s ira excesserit: iā so

Viriū anime.

pitā. & motiōe seipm dure redarguat z rep/
hēdat. z humiliter se reū det. toto corde ve
niā ab illis petēs quos offendit. Grad^o aut
q̄b̄ i irā ascēdit. patēt ex dictis .. Primus
est. ire resistere. cōhibendo linguā et cetera
mēbra ne excedāt foris . Secundus. cū hō
iā p exercitia didicit nō turbari ex aduersis
s̄ est q̄si i locomunito nō curās ea q̄ sibi fiūt
p̄traria. Tert^o est. gaudere i tribulatiōibz
gloriarī cū assunt. et desiderare cū desunt.

De inuidia z ortu ei^o. Ca. Li.

Uirtū certamē est p̄tra inuidiam:
q̄ quā brūs Gregori^o ponit int̄ vitia
capitalia : eo q̄ ex sui ratiōe habeat
vt alia vitia ire sequant̄. licz Cassian^o et Isi
do^o eā int̄ capitalia nō enumerāt: eo forsi/
tan q̄ ip̄a ex vicio capitali suā ducit originē
Ut aut̄ hui^o vitij naturā p̄ suū effectū in te
p̄prehēdas. scire debes q̄ inuidia est te bo
no alteri^o. Inuidie enī obiectū est bonū fra
ternū. inq̄tū est sibi malū. Hoc aut̄ dupli/
citer p̄tingit vel tripliciter. Uno modo in/
q̄tū sibi iminet malū. et sic inuidem^o q̄ ini/
mic^o noster vel aliquis qui nobis nō placet
fit noster p̄lat^o. timētes ne nos tēp̄mat: et h̄
in casu stare sine pctō. Alio modo: inq̄tū
respicim^o bonū p̄ximī: nō q̄ sibi inuidem^o

De reformatione

illud: sed qz dolemus nobis abesse: z hoc est interdū bon^o zelus. Tali enī iuidia debem^o oēs tendere ad humilitatē: caritatē z obediētiā. Alio mō fit istud. inq̄tū bonū fratris est diminutiū nre p̄cipue glorie. Unde iuidia est p̄cipue circa illa in quibz glia consistit. Un̄ generalit̄ vanegloriosi z pusillanimes sunt iuidi. qz isti timēt iminui gloriā suā: illi facili^t timēt se superari. Nec iuidia vbiqz venerit: filias suas tādē secū adducit. q̄ sūt odiū: susurratio. detractio. exultatio in aduersis p̄mi z afflictio in p̄speris eius.

Quomō ad dilectionē proximi peruenitur: et seruatur? Ca. liii.

i iuidiā nō dilectio p̄mi expellit
i ideo de ip̄a dilectioe p̄mi aliq̄ dicitur
cam^o. Et p̄mo q̄bz medijs dilectio
nē iter nos mutuo suare possimus. Deinde quōq̄libet talē se exhibere debeat. vt ip̄e diligat ab alijs z alios ip̄se diligat: z ex his sufficient̄ remedia iuidie apparebunt. De p̄mo scias. qz nō p̄fecta z id̄rupta dilectio solū in tales iuiolabil̄ suat. q̄ sunt vnus p̄positi: vni^o velle z nolle. z q̄damodo vitijs oibz expurgati: vt i xvi collatioe patz dicitur. Et ita lūma erit dilectio in patria: z fuisset

Viriū anime

In paradiso: si nō p̄m̄ hō cecidisset. Attamē
 sūt q̄dā media q̄b̄ dilectio int̄ nos acq̄rit̄:
 suat̄ z si nō p̄fecta. Primū ē: q̄d̄ z inuidie sū /
 mū est remediū. vt vnusq̄sq̄ toto corde oīa q̄
 mūdi sūt. ex q̄b̄ p̄tētio. rixa vel inuidia oriri
 possit. cordialit̄ despiciat z calcet: siue sint
 diuitie siue honores. Scdm̄: ne q̄s sapiēs
 sibi seq̄t̄ p̄p̄a volūtate: nulli acq̄scēs. z hoc
 causat max̄ie discordiā z rācorē. Tertio: vt
 sciat hō oīa q̄ vtilia sūt ac necessaria postpo
 nēda bono caritatis. Nā si habēā fidē ita vt
 mōtes trāsserā: si liguis āgeloz loq̄r z hoīz
 caritatē nō habueronichil michi p̄est J̄deo
 sup̄ oīa exercitia in oīb̄ openb̄: p̄e oībus
 debem̄ querere caritatē fraternā. Nec est
 aliquod q̄d̄ tantū angelī z dñs angeloz in
 nobis inuenire desiderant: sicut fraternā
 vniōnē z mutuā caritatē. Quarto: vt vnus /
 quisq̄ iracūdiā sūmope z aliā quib̄ frat̄ē
 offendit caueat z deuitet. Et si quando d̄
 frat̄ē excesserit: humilit̄ satisficiat: z si frat̄
 cōtra eū sine causa rācorē cepisset: q̄stum
 in ipso est ipsū studeat pacificare. Nec ha /
 bētur in xvi collatiōe patrū. Sed videam̄
 q̄ sunt illa q̄b̄ inter mūdānos carnalis vel
 officialis amicitia nutrit̄: z q̄ ipi vtunt̄ in va
 nitate: nos vertam̄ ad meritū gl̄ie z ami /

De reformatione

citie augmētū. Dic autē augustin⁹ .iiij. libro
p̄fē. q̄ ea q̄ amici seculares in amicis q̄rūt
sunt colloq̄ et p̄ridere. et vicissim beniuole
obseq̄. simul legere libros dulciloq̄s. siml
nugari: et simul dehonestare: et p̄similia. Ita
sunt aliq̄ habētes amicitia nō spūs dei: licz
tamē nō turpē vel nociuā: q̄ simul cauēt mu
tuā offensionē et se inuicē palpant in vitijs
Nō autē talis inf̄ nos debet esse amicitia.
Audi Hagonē de h̄ bene tractatē in libro de
amore. fruamur itaq; nos iuicē in sanctifi
catiōe: vt sciat vnusq; vas suū possidere. et
ppriū corp⁹ in sc̄ificatiōe et honore: nō in
passiōe desiderij fruamur i iusticia: vt in spū
libertatis mutuo nos coerceamus. mutuo
corripiam⁹. qz meliora sūt vulnera amici: q̄
fraudulēta oscula inimici. Ergo si mutua de
lectat verboꝝ collatio: fiat p̄mo de morib⁹
fiat p̄mo de sc̄pturis: nūc de miserijs hui⁹ vi
te i gemiscam⁹. nūc de spe futuroꝝ bonoꝝ cō
gaudeam⁹. nūc mutui secreti reuelatiōe re
creemur: nūc simul ad illā beatā visionē iesu
ac bona celestia suspirē. Si vero nōnūq̄
vr̄ile ē. tēsū animū ad inferiora quedā et io
cūda laxem⁹. Sint laxamēta illa plena ho
nestat̄. vacua leuitat̄. et si careāt nimio pō
dere: non tamen careant edificatiōe: hec

Viriū anime.

Dugo. Et ita etiā curis sūt gaudia īterpo/
 nēda: z maxie inf amicos. dulci z deuoto col
 loquio sollicitudinū z curaz obliuiscamur
 z tūc maxime decet vt letā faciē pferam⁹ Et
 hec sunt nutrīmēta caritatis: ita tamē vt vi
 tia nō palpem⁹. s; humilit z benigne de vitijs
 nos mutuo īcrepem⁹. Hoc enī sm Hierony
 mū. est maximū signū dilectiōis. si etiā de
 minimis q̄buslibet excessib⁹ frēz corripiam⁹
 Igit̄ admoneam⁹ primū de pctis: de morib⁹
 īordinatis: de v̄bis iocosis. duris. vanis. z
 p̄similib⁹. Et quē viderim⁹ excedere in spūa
 lib⁹ exercitijs: reducam⁹ ad viā: admonea/
 m⁹ de passiōib⁹. duritiā. singlaritate. z hui⁹
 modi. Igit̄ vt dic̄ Bernard⁹. ferueat etiā
 nob̄ zel⁹ iste. ferueat amor iusticie: odiū inī/
 q̄tat̄. Nemo frat̄ vitia palpet: pctā dissi/
 mulet nēo. Nemo dicat. Nūqd̄ custos fr̄is
 mei sū ego? Nemo qd̄ i se eq̄nimit ferat: cū
 viderit ordinē dep̄ire: minui disciplinā. Est
 enī p̄sētire. silere. cū arguere possis. z scim⁹
 qz similis pena maneat faciētes z p̄sētietes
 Qz ita se hō habebit vt diligat z di
 ligatur ab oib⁹. Ca. Liii.

n Ichil itaqz melius est. q̄ vt deum z
 primū diligas. et mutuā caritatem

De reformatione

habeas. Nichil vtili⁹ q̄ vt tu ab alijs dili-
garis. Primum clar est: qz i dilectioe actiua
id ē. q̄ diligim⁹ nos: sicut legis impletio et fi-
nis p̄ceptoz. Scdm dicit Ambrosi⁹. Itaqz
p̄mo inqt puro oēs diligam⁹ affectu: cauea-
mus oēs offēsiōes: si m⁹ oibz fideles in au-
silio tpe oportuno in infirmitatibz sim⁹ oibz
fideles in consilio cū indigent in tēptatiōibz
gaudeam⁹ cū gaudentibz: facile cedam⁹. li-
bēter obsequamur. Si ita ipsi oēs diliga-
m⁹: idē sentiētes. idē volētes. nosmetipsos
in caritate pdentes: facti oibz oīa caritatis
affectu. infirmis infirmi. fortibus fortes:
haud dubiū quī ab oibz diligamur. Nichil
enī s̄m Augustinū tm̄ puocat ad amandū
alios: qz si nos pri⁹ puocauerim⁹ amato. Igit̄
Si vis amari ama. vt qdā ait. Audi quō de-
bem⁹ nos reddere amabiles. At celestis Am-
brosi⁹. Itaqz id agam⁹ vt cū sedulitate om̄e
dem⁹ estimatiōē opiniōēqz n̄raz. At p̄mū
placiditatē mēt̄ et animi benignitatē i fluas-
mus in affectu hoīm. popularis enī grata ē
oibz bonitas: nichilqz tam facile humanis
sensibz illabit̄. ea si māsuētudine mox: ac fa-
cilitate: moderatiōēqz p̄cepti et affabilitate
s̄monis: s̄bozqz honore ac paciētia s̄monū
modestieqz adiuuet gratia: incredibile q̄stum

Virium anime

perit ad cumulū dilectiōis. Igit̄ fm̄ Bern̄
nardū. Exhibe te iter fratres officiōsū: affe
ctuosū. gratū. humilē. tractabilē. infim̄ ita/
tes eoz tā corpoz: q̄; aiāz libenter suppoz/
tans. Inua obsequijs: p̄forta colloquijs cō
silijs i forma. oratiōib; fove. Itaq; si sic fel
cer; p̄bas te diligerē. i xoz; ab oib; diligerē

De accidia: z remedia. Ca. liiii.

Extū certamē est p̄tra accidiā. Liii^o

I natura ē vt tediū boni generet: ani/
mi torporē causet: mētē grauet tristi
cia: ad sōnū z dissolutionē i clinet: horrozē
loci z celle fastidiū: fratrū p̄tēptū z aspna/
tionē gignit: nil operis libet. maxime spūa/
lis: nā i terdū opus manū arripit: z possit
sp̄ritualia. orationē et cōsimilia reliquere.
Hui^o filie sūt malicie. id est. volūtas machi
nādī malū. desperatio. pusillanimitas. ran/
cor. id est. odiū iueteratū: torpor circa p̄ce/
pta dei: euagatio mēt; circa illicita. Sumū
remediū p̄ accidiā est. nūq; cedere: sed repu
gnādo accidie obuiare: z eā vincere laborā/
do. At tamē potest homo opa sua variare: vt
nūc oret. nūc legat. nūc meditet: vt si vnū
nō sapit. sapiat aliud: sic fe b; icitati gustū in
fectū habēti apponūtur multa fercula: ita p̄
tediū cordis: valet varietas actionis. Item

De reformatione

valet p̄p̄ctio. Qui enim luget seipm: non nouit accidia. ait clinias. Itē liget iste tyrā/
n^o mēoria offensionū z delictoz. z pcutiat ope
manuū: z intētā meditatiōe futuroz bonoz

De tristitia z pugna cōtra eā. Ca. lv

Dicitur q̄ tristitia mala duplex ē. Nā
n q̄q̄ dicitur tristitia generalit̄: ita vt
verset̄ circa omēs passiones. Nā in
omni passiōe est inuenire tristitiā z delectati
onē. s̄m q̄ suū obiectū adīpiscit̄ vl' ab eo re//
pellit̄. Et hāc superabis tristitiā. inq̄stū sin//
gula vitia extirpaueris: si mltū multū: si pa
rū parū: si oīa. ipsam necas. sed ad hoc q̄s
idone^o? Alia est tristitia specialis. scz circa
diuina tediū: z ista potest cōprehendi sub
accidia. Tristicie origo difficult̄ est cogno//
scibilis. eo q̄ tā multas habet origines: oīa
videlicet vitia et affectiōes. Cōtra hec duo
vitia. tristitiā et accidia. pugnat caritas dei
que nūq̄ est ociosa cōtra accidia. et cui^o fru
ctus est gaudiū p̄tra tristitiā. Ad quā cari//
tatē triplici gradu p̄ueharis. Prim^o est. sic
vti licit̄ z p̄cessis. vt tñ illicita deuites Se
cūd^o. feruētiori desiderio oīa q̄ dei sūt studio
se facere: z i se z i alijs p̄mouere. Terti^o est
tanto affectu estuare ad deum. q̄ sine ipso

Viriū anime

quasi viuere nō possis. Valet etiā 3̄ tristi-
cia: deuota ꝑfabulatio in bona societate: me-
moriam benignitatꝝ ⁊ mīe dei: Itē deuotus
cant⁹. vt dicit iacobus.

Deuana gl'iaz pugna cōtra eā. c. lvi

Joia ꝑdicta vitia viceris. qđ sine
f maximis laboribus ⁊ multis doloribus nō
fit: si tamen fit. tūc āpli⁹ necesse est
a vana gl'ia cauere. Nec enī occulte ꝑtutib⁹
se ingerit: ita vt vix a spūalibus semp valeat
ꝑprehēdi. Nec est multiformis vana: semp
⁊ in oībus vanitatē ingerens. in vestitu. in
apparatu: in loquela: in taciturnitate. Si
uite ꝑciosa idur⁹ fueris. atest. si hūili. āpli⁹
gloriat. Si loqr̄is gaudet. q̄si bene dixeris
Si taces. laudat te. velut humilem. Ipsa
semp suggerit. ⁊ magnū desiderū i gerit ad
illa in q̄bus laus ⁊ honor ꝑsistit: etiā ꝑ magna
pericula ⁊ labores: ⁊ maiorē fortitudinē dat
suis amatoribus: q̄ spes celestꝝ beatitudinis
veris ꝑliatoribus. Ipsa est q̄ multis tm̄ desi-
derium ingerit. vt si ignores: putes spīri-
tū sanctum. vltra communem cursum cor-
di illius superabundanter et contra ordi-
nem caritatis influxisse: ita vt aliquis pau-
per: miser et nudus. virtutibus. vacuus.
passionibus plenus: multos velit et desi-

De reformatione

derat de sua paupertate locupletare. Tātū enī
 desiderīū īgerit: vt refrenari nesciat: nō acq̄
 escat p̄silij. Uez. audiam⁹ sup hoc exēplū
 vt cautiores circa hāc suggestiōē reddam⁹
 Audi q̄to desiderio tales ferueāt. Plen⁹ sū
 inq̄t heliū arrogās: z coartat me spūs vteri
 mei. En v̄ter me⁹ q̄si mustū abq; spiraculo
 qđ lagūculas nouas dirūpit. loquar z respi
 rabo paululū: aperiā labia mea z respōdebo.
 D q̄to ardebat iste desiderio: s; vane glie.
 Uidebat eī fm Gregoriū. sc̄tōs p̄dicatores
 p locutiōe sua venerari. ideo locutiōis eorū
 celsitudinē z nō utilitatē intētiōis imitari
 cupiebat. Neq; eī h̄ amauit qđ illi. s; h̄ sū /
 mope appetiuit. vt clar⁹ hoīb; ostēderet. Nec
 eadē bestia suggerit gđū clericat⁹ p̄sbiterij
 vl' diaconat⁹. si q̄s tñ vellet eū cogere: nā p
 se nō vult ne ip̄e videat appetere. Uide sup
 h̄ exēplū ī lib: de institut; cenobioꝝ cassiani
 Nō possūt varietates hui⁹ bestie explicari
 s; vbicūq; p̄iceris eā: sēp stat aculeo recto
 sicut tribul⁹. Ipsa est sicut alliu: q̄tiēs vnū
 regnē remoueris: aliud adhuc habet iteri⁹
 Ubi aut̄ ip̄a ītrauerit: matrē dolosā sequūt
 filie puerse: q̄ sunt inobediētia. p̄tentio:
 iactātia. hypocrisis. p̄tinacia. discordia. no
 uoz p̄sumptio seu inuētio. Quā vanā gliaz

Virium anime

si vincere desideras: caue sūmo studio: ne
 q̄c̄q̄ intētiōe vane glorie icīpiās facere: cogi-
 tas illud saluatoris. Receperūt mercedē
 suā. Et illud. Qm̄ de^o dissipauit ossa eoz q̄
 hominibz placēt: cōfusi sunt: qm̄ de^o spreuit
 eos. Et illud. Si adhuc hominibz placere
 xp̄i seruus nō essem. Sc̄do debes niti: qd̄
 bona intētiōe icēpisti. simili custodia ab inq̄-
 natione vane glorie custodire. Itē q̄c̄qd̄ sin-
 gulare est. et vnde laus et glia posset p̄quiri
 semp vitandū est bellāti p̄tra hāc bestia: nā
 ite nutrit. P̄icipiū p̄uatiōis vane glie fm̄
 cliniacū. ē custodia oris et amor ignominie
 Mediū hō ē p̄cisio oīm vitiōsz it̄lectua-
 liū adinuētiōnū vane glie finis tñ si finis:
 et abisso vtiq̄ ē finis. ea q̄ sūt ad ignomiā
 p̄sumātia. corā multitudine miserabiliz adī-
 uenire. Chrysostom^o. Unicū vane glie re-
 mediū est. orare deū vt ipse te libe ret.

De pugna cōtra superbiā. Ca. lviij

v Primo aggrediēda ē ipsa supbia vi-
 tioz regina. vitioz radix. v̄rutū oīz
 reuozatrix: q̄ tate est fortitudinis et
 seueritatiz. vt luciferz eijceret de celo. Atta-
 mē puer dauid p̄fidēs ī dño p̄ humilitatē:
 goliā q̄talibet essz stature enozmitate erect^o
 raut. Est aut̄ supbia duplex. Una sp̄s //

De reformatione

lis: pulsans virtuosos de perfectione. Alia carnalis. quae minus perfectos pulsat de aliquo excellentia exteriori. Nam natura prima est. in corde suo magna merita sibi depergere. speciale gratia sibi attribuere: quantum se deo diligat cogitare: mirari quod non faciat miracula: turbari quod deo non dat sibi nescio quod speciale: alios velut carnales despiciere. etc. Et haec est multum periculosa plura quam vitia carnalia. Nullum vitium est quod ita omnes virtutes exhauriat: cum tamen iusticia et sanctitate homines expoliet quemadmodum huius superbiae malum. Qui autem huius nequamissimi spiritus laqueos voluit euadere debet in singulis virtutibus in quibus se seferit profecisse dicere ex sententia. Gratia dei sunt id quod sunt: et cogitare deum esse qui operatur in nobis velle et proficere: pro bona voluntate. Item diligenter considerare: quia bona nostra non sunt a nobis: sed dona dei de quibus districte rationem sumus reddituri. Item quantum multis malis bona nostra sunt permixta: tepiditate: hypocrisi et huiusmodi. Item considerare quantum multa sint in nobis mala et vitiosa. Item attendere meliores nobis homines et angelos: ut ita in comparatione eorum vilescamus nobis.

De carnali superbia. Ca. Lviii.

c Arnalis superbia his indicibus demonstratur. Est enim clamorosa: amara dum taceret: et indigna buda. dissoluta in leticia, risus

Viriū anime.

ei⁹ irritōabilis z sine causa: i tristitia est se //
 uera z dura. rephēdit cū rācore nō ex p⁹pal
 siōe. s⁹ba pfert passim sine aliq cordis g⁹ui //
 tate vl⁹ pōderatiōe: expers patiētie. caritat⁹ //
 aliena. Audact⁹ iūriat. s⁹ pusillani m⁹ iūh //
 riā parit: difficult⁹ alicui obedit. exhortatōez //
 recipe spnit. In p⁹pa voluntate pmanēs. sēp //
 vlt p⁹pa statuere: nūq⁹ alteri⁹ diffinitōi ac //
 qescere. Nō vult p⁹silū ab aliq recipe: ma //
 gisibi credēsq⁹ sapiētiorib⁹ Dui⁹ remediū //
 pmū est. obediētia simplici corde susceptaz //
 hūilit⁹ exhibita. Scōz vt itimo cordis affe //
 ctu frīb⁹ n⁹ris hūilitatē exhibeam⁹ i nllō eos //
 ledere acqescētes. Itē sp niti nos exercere //
 in humilib⁹ opib⁹. vilib⁹ z respectis officijs //
 puta mīstrare i coqna: lauare scutellas: pur //
 gare domū: sēp officia viliora eligere: hūili //
 habitu: humilib⁹ gestib⁹ icedere: hec si in cō //
 suetudinē venerit: cor ad hūilitatē iclināt. //
 Itē honorē fugere: mag⁹ sp eligere ministra //
 re q⁹ ministrari. Supba vocabula z nomē //
 iactatiē etiā a p⁹pa familia deuitare. Itē oīa //
 signa z q⁹q⁹ facta: iactatiā vl⁹ vanitatē p⁹te dē //
 tiā declinare. Humilitas q⁹ s⁹ supbiā pugnat //
 tres grad⁹ habet. Prim⁹ grad⁹ est. vt hō se //
 ipm cognoscat ifirmū. iopē boni. vitiōsum: z //
 si quos alios habet defect⁹: z nō eleuet se

De reformatione

supra se Secūd^o ē. cū hō talē se desiderat ab alijs reputari. q̄lē ip̄e se noscit in v̄itate. scz vilē. inopē. supbū. z huiusmodi. Tertio est. qū hō etiā in magnis v̄tutib⁹ z honorib⁹ nō extollit: z nichil ex h̄ sibi blādit. totū ī illū refundēs a quo totū accepit: z ei in ītegrū restituēs. Talis fuit hūilitas xp̄i. z talis ē sanctorū angelorū in gloria.

De quattuor in oībus exercitiis spūalib⁹ attendēdis. Ca. lix.

Cōmpēdiose dixim⁹ quōvires aīe debeat z possūt z p̄ sc̄ta exercitia reformari. z ad quē finē: z p̄ q̄ media debet am⁹ n̄ra exercitia dirigere z ordinare. Unū adhuc in fine adiū gim⁹. qđ deuoto cudenti ī stadio nō puenit īguorari. Hoc autē ē. vt scias penes q̄ debeas tua exercitia regulare z examinare. Itaqz scire debes z diligēt̄ notare: q̄ ī regulādis z examinādis tuis exercitijs an tibi pueniāt z expediāt: q̄ tuor exēplaria debes īspicere ne possis errare. Primo ergo attēde: q̄ tua exercitia diuīs sc̄pturis: dictis sc̄torū z exēplis sint cōcordātia. Scđm enī b̄ti Job sentētia. semel loq̄tur de⁹ sc̄pturis z scđo idip̄m nō repetit 5 sc̄pturas. Itaqz q̄cqd sc̄pturis dissonat: nō īmerito ē suspectū

Viriū anime.

S3 q2 plures sc̄pturas ad suū sen sū trahūt
 nō aut suā volūtātē ad sc̄pturas retorquēt
 vñ sepe eos p̄tigit errare. Hic etiā sc̄do expe
 dit. virtua exercitiā exponas alicui hominī
 illuminato z purgato. z cū eo de his p̄feras.
 Un̄ qdā. Ante oīa inq̄t: illd̄ q̄rant z faciāt
 xp̄o iesu seruire volētes: vt et loca et modos
 et mores et īstitutiōes et aduētiōes et stu/
 dia si b̄i p̄s ueniētes eligāt: p̄ sp̄ualiū patz
 obediētā z familiarē deo īpsor̄ cogitationē
 S3 nō oīb̄ quo ad h̄ de tua p̄sciētā p̄fide:
 sunt enī senes q̄ nō p̄ficiūt. Tertio in vni^o
 cuiusq̄ exercitijs h̄ erit adūtendū. vt fm̄ dī
 spositiōnē exteriorē z interiorē: z statū ei^o sint
 ipsi expeditiā atq̄ p̄ficua: nō enī oīb̄ p̄ue/
 niūt oīa: neq̄ q̄ p̄ueniūt eq̄ oīb̄ p̄ueniūt: s3
 magni maḡ onera portēt: paruis aut tuti^o est
 paruū onus. Ut aut scias q̄ tibi magis sint
 p̄ficua duo debes attēdere: scz īclīnatiōnē
 tuā vitiosā. de q̄ superi^o dicebat: z ita ordīna
 exercitiā tua: ne illa fortificet z tu p̄cliter
 Sc̄do tuā īclīnatiōnē virtuosā: vt in veris
 p̄tutib̄ ad q̄s āpli^o fueris inclināt. te exer
 ceas affectu feruētiori: nā in talib̄. ceteris
 parib̄: salua semp̄ humili et p̄opta obediē
 tiā: maḡ p̄ficis. Un̄ beat^o Ambrosi^o ī libro
 de officijs. Querēdū inq̄t: ī omni actiōe qd

De reformatione

psonis ueniat: tpi b^o z etatib^o. qd etiā sin
gloz īgenijs sit accōmodū. Sepe enī qd al
tez decet altez nō decet. Aliud iuueni aptū
aliud seni: aliud ī piculis: aliud ī reb^o scdis
hec Ambrosi^o. Quarto debes attendere: vt
tua exercitia nō sint tēporanea. i. tm̄ ad tēp^o
pmanētia. s. vsq; ad finē tuū. s. puritatē cor
dis iugit̄ te ducētia. Sūt qdā qnūc h̄ vol
lūt: nē illd. nē se sic exercēt. nē sic. ī nllō fixi
oīa arripiētes. pmanētes ī nllō. iōq; ī nent^o
pficiētes. De qb^o dic̄ bernard^o. Suspectā
habeo leuitatē: q̄ id sepe qd̄ facile volum^o añ
q̄ p̄m^o. expti iā nolum^o. vno p̄p̄e momēto
idipm̄ z cupiētes z respuētes: tā leuit̄ q̄ ir
ratiōabilit̄. Quales vtq; frēqnt̄ nō expimur
paucos: q̄ vna vix hora ī vna volūtate durā
tes. aura leuitatis īpulsī: vagi z instabiles:
hac z illac mutāt p̄ expimēto iudiciū: imo si
ne iudicio fluctuatel. tot te se psilia p̄sumūt
q̄t loca reuīsi: semp̄ qd̄ nō habēt cupiētes:
z qd̄ habēt fastidiētes. hec bernard^o. Sic
enī leges publice sine maḡ rōne mutari nō
debēt. eo q̄ popul^o iā assuefact^o sine labore
eas suat. z nouas difficult̄ arripet. Ita z tu
exercitia tua p̄tinua. Medicina crebro mu
tata turbat. nō sanat. Nō pualescit plāta q̄
sepe transfert. Nō p̄dest: nec corpori accedit

Virium anime

cibus qui statim sumptus eijcitur . Unde dicit in collationib⁹ patrum . Unicuiq³ utile est vt scdm propositu qd semel elegit su mo studio et diligentia ad operis incepti perfectione puenire festinet . et nequaqs a sua qua semel elegit pfectione recedat . Itaq³ sic ordina tua exercitia . vt in eisdē pleue/rans : post hui⁹ exilij incolatu . multis ornatus virtutib⁹ et sanctis opib⁹ . dign⁹ itroire in gloriam eterne beatitudinis inueniaris . Amen .

Explicit tractatu⁹ bon⁹ et valde deuotus . maxime pro religiosiis . z etiā alijs vitā suā emēdare volentib⁹ . qui intitulatur . De reformatione virium anime . Anno domini M . cccc . xcij .

Ine

H16

